

ADRODDIAD BLYNYDDOL Y GWASANAETHAU CYMDEITHASOL 2024/25

CYNNWYS

Tudalen

Gair gan y Cyfarwyddwr	3
Trosolwg o'r flwyddyn a fu	4
Cyd-Destun: Arweinyddiaeth, Gweithlu, Arian a Mwy na Geiriau	7

ASESU PERFFORMIAD FESUL THEMA

Pobl: Llais a Rheolaeth	11
Atal	18
Partneriaeth	25
Lles	32

Gwybodaeth bellach	39
--------------------	----

- Os ydych chi angen yr adroddiad yma mewn iaith neu fformat arall, ffoniwch ni ar 01766 771000 neu e-bostiwch Cydraddoldeb@gwynedd.llyw.cymru
- If you require this report in an alternative language or format, please call us on 01766 771000 or e-mail Equality@gwynedd.llyw.cymru
- Якщо вам потрібен цей звіт в іншому форматі або іншою мовою, зателефонуйте нам за номером 01766 771000 або надішліть електронну пошту Equality@gwynedd.llyw.cymru
- Jeśli potrzebujesz tego raportu w innym języku lub formacie, zadzwoń do nas pod numer 01766 771000 lub wyślij e-mail do Equality@gwynedd.llyw.cymru
- 如果您需要该报告用其它语言或格式，请致电 01766 771000 或发送电子邮件给我们：
Equality@gwynedd.llyw.cymru
- إذا أردت هذا التقرير بلغة أو تنسيق (شكل) بديل، فيرجى الاتصال بنا على ٠١٧٦٦ ٧٧١٠٠٠ أو البريد الإلكتروني Equality@gwynedd.llyw.cymru

**** Er mwyn diogelu preifatrwydd unigolion, rydym wedi newid enwau yn y straeon sy'n ymddangos yn yr adroddiad hwn. ****

GAIR GAN Y CYFARWYDDWR

Dros y deuddeg mis diwethaf, rhoddwyd blaenoriaeth lwyr i ymateb i achosion ffiaidd o gam-drin plant yng Ngwynedd. Mewn nifer o feysydd, golygodd hyn oedi rhaglenni gwaith eraill. Er mai penderfyniadau anodd oedd y rhain, roeddent yn hanfodol: diogelu plant ac oedolion yw craidd ein gwaith.

Tra bod llawer o'r gwaith diogelu yn digwydd yn dawel, y tu ôl i'r llenni, erys ei effaith yn ddwfn a pharhaol. Nid yw diogelu'n faich ar un tîm neu adran yn unig, ond yn gyfrifoldeb ar bawb, y Cyngor, ein partneriaid, cymunedau Gwynedd, a'r cyhoedd. Mae gan bob unigolyn rôl i'w chwarae.

Yn rhy aml, meddyliwn am "ni" a "nhw" - y gweithwyr proffesiynol ar un ochr, y rhai sy'n derbyn cefnogaeth ar y llall. Ond y gwirionedd yw bod y ffin rhwng darparu cymorth a'i dderbyn yn deneuach nag y tybiwn. Gall unrhyw un ohonom, ar unrhyw adeg, fod angen gofal, cymorth neu ein diogelu. Dyna pam mae'r egwyddorion sy'n sail i'n holl waith diogelu mor bwysig. Nid damcaniaethau yn unig mo'r rhain ond gwerthoedd ymarferol sy'n dylanwadu ar bob penderfyniad, ymateb a chefnogaeth a ddarperir o ddydd i ddydd. Gweler y rhain isod:

1. **Grymuso:** Ein nod yw grymuso pobl i wneud penderfyniadau am eu bywydau eu hunain. Dylid cynnwys unigolion yn y broses bob amser, hynny yw, "dim penderfyniadau amdanaf fi hebda i". Ein rôl yw cefnogi unigolion i gymryd perchnogaeth o'u sefyllfaoedd lle bo hynny'n bosibl.
2. **Atal:** Gweithiwn i atal niwed cyn iddo ddigwydd, neu cyn iddo waethygu. Mae hyn yn golygu codi ymwybyddiaeth, hyrwyddo urddas a pharch, a sicrhau diogelwch i bawb yng Ngwynedd. Gall gwaith ataliol ymddangos yn ddi-ddiolch neu'n araf weithiau, ond mae'n hanfodol ac yn effeithiol.
3. **Cymesured:** Gweithredwn cymaint ag sydd ei angen i gadw rhywun yn ddiogel - dim mwy, dim llai. Y nod yw peidio â gor-ymateb, ond darparu'r lefel briodol o gefnogaeth.
4. **Diogelu:** O gyrff cyhoeddus i drigolion, mae gan bob un ohonom rôl i'w chwarae wrth gadw ein cymunedau'n ddiogel. Er bod y cynnydd sylweddol a welwyd yn y nifer o gyfeiriadau ar gyfer Plant ag Oedolion yn bryderus, gwelwyd gostyngiad mewn rhai mathau o gamymddwyn cymdeithasol.
5. **Partneriaeth:** Yn ymarferol, mae hyn yn golygu cydweithio ystyrlon gydag asiantaethau fel yr Heddlu, y Bwrdd Iechyd, y trydydd sector ac adrannau eraill y Cyngor. Ond mae hefyd yn golygu gweithio ochr yn ochr ag unigolion, teuluoedd, cynghorwyr, ysgolion, darparwyr, a chymunedau.
6. **Atebolrwydd:** Mae egwyddor atebolrwydd yn golygu bod yn rhaid i bawb sy'n ymwneud â diogelu gymryd cyfrifoldeb llawn am eu gweithredoedd a'u penderfyniadau. Mae hynny'n cynnwys gwrando'n ofalus, dysgu o brofiadau, a gweithredu'n glir, yn onest ac yn bwrpasol.

Tra bod tudalennau sy'n dilyn yn yr adroddiad hwn yn dangos ehangder a dyfnder gwaith gwasanaethau cymdeithasol Gwynedd eleni, o ymyrraeth gynnar i ofal a chymorth, oherwydd natur a difrifoldeb datgeliadau diweddar, roedd angen canolbwytio nid yn unig ar achosion unigol, ond ar y systemau, yr egwyddorion a'r diwylliant sy'n sail i'r ffordd rydym yn diogelu pobl.

Yn ystod y misoedd diwethaf, mae Cynllun Ymateb y Cyngor wedi dechrau uno'r dysgu o sawl maes a sefydliad. Dan arweiniad yr Athro Sally Holland, mae'r rhaglen honno'n dechrau ymgorffori'r egwyddorion allweddol mewn newid go iawn, ymarferol a chyd-gysylltiedig. Ar hyn o bryd, pery'r broses Adolygiad Ymarfer Plant. Disgwylir y cyhoeddir yr adroddiad tua mis Medi. Rydym yn ymrwymo i dderbyn a gweithredu ar unrhyw argymhellion a ddeillia ohono, er mwyn sicrhau bod ein dulliau a'n strategaethau diogelu yn briodol, yn gadarn ac yn addas i bwrpas.

Dylan Owen

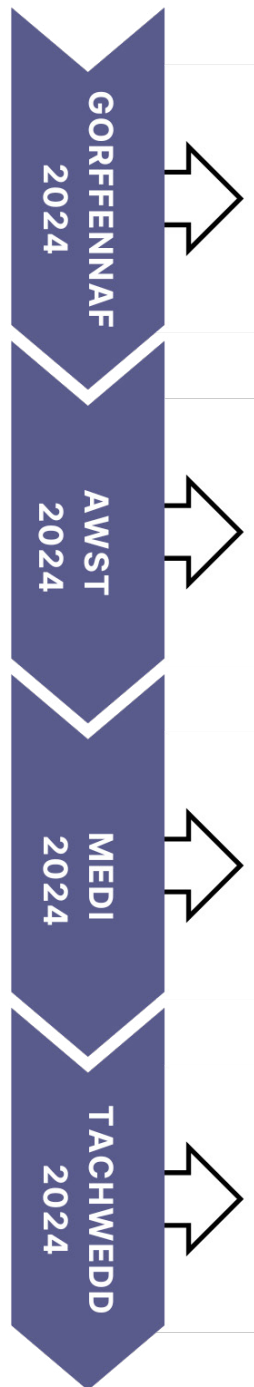
Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol

TROSOLWG O'R FLWYDDYN A FU ...

4,503 ⬆️ 15 O GYSYLLTIADAU AR GYFER OEDOLION 	7,785 ⬆️ 555 O GYFEIRIADAU PLANT 	377 * O GYFEIRIADAU IECHYD MEDDWL *Gwasanaeth newydd wedi ei sefydlu Mai 2024
NIFER SY'N DERBYN GWASANAETH TELEOFAL (31.03.25) 1,528 ⬇️ 119 	% SY'N DERBYN GWASANAETH DRWY DALIADAU UNIONGYRCHOL (MAWRTH 2025) 17% ⬆️ 2% 	280 ⬇️ 1 O BLANT MEWN GOFAL
NIFER YR ORIAU GOFAL CARTREF SY'N CAEL EI DDARPARU FESUL WYTHNOS 8,333 ⬇️ 449 	...OND, MAE 50 * O UNIGOLION YN AROS DROS 28 DIWRNOD AM OFAL CARTREF *Mesur newydd	NIFER O OEDOLION MEWN CARTREF PRESWYL NEU NYRSIO (31.03.25) 786 ⬇️ 17
97% DIM NEWID O GYNADLEDDAU ACHOS LLE BU CLYWED LLAIS / BARN Y PLENTYN (5 oed+) 	92% ⬇️ 2% O GYFEIRIADAU DIOGELU OEDOLION YR YMATEBWYD IDDYNT O FEWN 7 DIWRNOD	NIFER O OFALWYR WEDI EU HASESU 492 ⬆️ 237
163 ⬆️ 3 O OFALWYR IFANC YN DERBYN CEFNOGAETH (Darparwyd gan Gweithredu dros Blant) 	82% ⬆️ 3% O GYFEIRIADAU DIOGELU PLANT YR YMATEBWYD IDDYNT O FEWN Y CYFNOD STATUDOL	NIFER O OEDOLION SYDD Â CHYNLLUN GOFAL (31.03.25) 2,493 ⬆️ 147

TROSOLWG O'R FLWYDDYN A FU ...

Bu'r flwyddyn hon yn brysur a braf yw gallu dathlu llwyddiannau a chydabod gwaith caled y gweithlu:

GWYNEDD YN CAEL CYDNABYDDIAETH FEL CYMUNED OED-GYFEILLGAR

Derbyniwyd gadarnhad bod Gwynedd wedi ymuno â Rhwydwaith Cymunedau Oed-Gyfeillgar gan Sefydliad Iechyd y Byd. Cydweithiodd dros 30 o bartneriaid ar y cais – cam cadarnhaol tuag at sir deg i bawb. Darllenwch mwy am y cynllun yma: [Gwynedd Oed Gyfeillgar](#)

CYDWEITHIO ER MWYN DIOGELU CYMUNEDAU

Yn ystod yr haf, cydweithiodd Cyngor Gwynedd a Heddlu Gogledd Cymru gyda chymunedau lleol i gyflwyno Gorchmynion Diogelu Mannau Cyhoeddus yng Nghaernarfon, Pwllheli a Chricieth. Mae'r gorchmynion hyn yn rhoi pwerau ychwanegol i'r heddlu i ymdrin ag ymddygiad gwrthgymdeithasol, gan helpu i gadw mannau cyhoeddus yn ddiogel ac yn groesawgar.

CAM NESAF I GARTREF NYRSIO PENRHOS

Sicrhodd Cyngor Gwynedd gyllid gan Lywodraeth Cymru i symud prosiect cartref nyrsio Penrhos ymlaen. Mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a ClwydAlyn, bydd y datblygiad yn cynnig 56 o welyau, gan gynnwys gofal dementia, a chreu swyddi lleol. Bydd hefyd yn cynnwys tai carbon isel ar gyfer pobl ag anghenion gofal. Mae'r cyllid yn galluogi datblygu achos busnes a chynllun manwl ar gyfer y safle.

LANSIO ACADEMI GOFAL GWYNEDD

Lansiwyd Academi Gofal Gwynedd ar ddechrau'r gaeaf. Dyma gynllun arloesol sy'n ymateb yn greadigol i'r her recriwtio yn y sector gofal. Mae'r Academi yn cynnig llwybrau clir i yrfa, cymwysterau cydnabyddedig a chyflog i'r rhai sy'n dymuno gweithio yn y maes. Darllenwch fwy ar [dudalen 9](#).

Argraff arlunydd o ddatblygiad Penrhos (Llun ClwydAlyn)

Pwysig yw sicrhau cymunedau oed-gyfeillgar

TROSOLWG O'R FLWYDDYN A FU ...

RHAGFYR
2024

YMGYRCH HAWLIO CREDYD PENSIWN

Yn wyneb penderfyniad Llywodraeth y DU i atal Taliadau Tanwydd y Gaeaf, gweithiodd Cyngor Gwynedd gyda phartneriaid i annog trigolion cymwys i hawlio Credyd Pensiwn. Rhoddwyd cymorth drwy hybiau cymunedol, llyfrgelloedd a digwyddiadau lleol i helpu pobl i wneud cais mewn pryd.

MAWRTH
2025

BYRDDAU CYFATHREU MEWN PARCIAU CHWARAE

Cydweithiodd y Cyngor â'r Bwrdd lechyd er mwyn gosod byrddau cyfathrebu mewn sawl parc chwarae ar draws y sir. Bydd y rhain yn cefnogi plant a phobl ifanc ag anghenion cyfathrebu, gan gynnwys unigolion ar y sbectrwm awtistig, i fynegi eu dymuniadau. Cafodd y byrddau eu gosod gan y Gwasanaeth Anabledd Dysgu mewn cydweithrediad ag Adran Prifffyrdd y Cyngor.

CYDNABOD YR HERIAU

Er bod llawer o waith cadarnhaol yn digwydd, mae'n rhaid cydnabod bod heriau gwirioneddol yn wynebu gwasanaethau cymdeithasol – yn genedlaethol ac yma yng Ngwynedd. Fel y soniwyd eisoes ar **dudalen 3**, bu ymateb i'r achos difrifol o gam-drin plant yn un o'r prif heriau yn ystod y flwyddyn, ond nid yw hwnnw'n sefyll ar ei ben ei hun:

HER ARIANNOL A NEWID DEMOGRAFFEG

Fel pob Awdurdod Lleol arall yng Nghymru, wyneba Cyngor Gwynedd bwysau ariannol cynyddol, gyda chost darparu gofal cymdeithasol yn cynyddu flwyddyn ar ôl blwyddyn. Cynigodd Adroddiad Llechen Lân ddealltwriaeth gliriach o'r heriau a chostau am y degawdau nesaf.

Trwy gydol y flwyddyn hon, adolygwyd ein darpariaeth o wasanaethau i oedolion, ond mae angen gweithredu'n bendant ac yn gyflym er mwyn sicrhau gwasanaethau cynaliadwy sy'n gallu ateb anghenion y dyfodol.

CYNNYDD YN Y GALW AR DRAWS WASANAETHAU

Gwelir cynnydd parhaus nid yn unig yn nifer y cyfeiriadau ond hefyd yn gymhlethdod yr achosion a'r amser sydd ei angen i'w trin yn dilyn y pandemig.

Mae hyn yn wir o wasanaethau i blant, megis Derwen, i feysydd megis lechyd Meddwl.

Cydnabyddir y pwysau sylweddol a gaiff hynny ar dimau ac unigolion. Dechreuwyd gwaith penodol ar ddarpariaeth i blant er mwyn sicrhau bod ein gwasanaethau yn gadarn ac yn gynaliadwy ar gyfer y blynyddoedd nesaf.

SEFYDLOGRWYDD ARWEINYDDIAETH

Wrth edrych ymlaen, rhagwelir y bydd sefydlogrwydd arweinyddiaeth yn her allweddol yn 2025/26, gan fod y Pennaeth Oedolion wedi cyhoeddi ei fwriad i ymddeol.

Bydd sicrhau trefniadau olyniaeth gadarn yn hanfodol er mwyn cynnal momentwm a galluogi'r gwasanaethau i barhau i ddatblygu'n hyderus. Mae hyn yn cynnwys nid yn unig penodi arweinyddiaeth newydd ar lefel uwch, ond hefyd datblygu arweinwyr y dyfodol ar bob lefel. Bydd hyn yn sicrhau gwydnwch sefydliadol, a'r gallu i ymateb i heriau sy'n dod i'r amlwg.

CYD-DESTUN: ARWEINYDDIAETH, GWEITHLU, AC ARIAN

Arweinyddiaeth

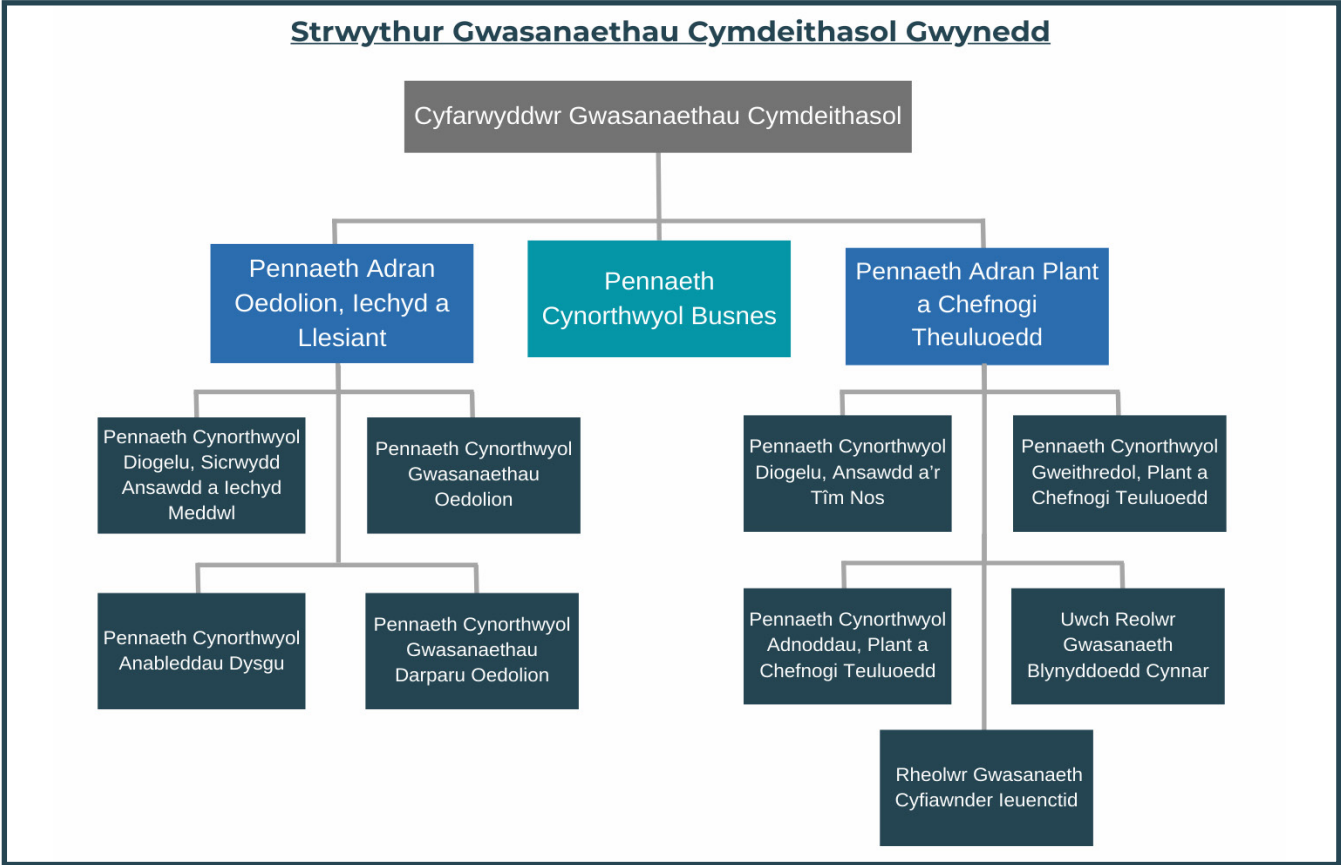
Yn ystod 2024/25, parhaodd y Cyfarwyddwr i gyfarfod bob deufis â Phenaethiaid yr Adran Oedolion a'r Adran Plant. Bu'r cyfarfodydd hyn yn gyfle i fynd i'r afael â meysydd fel trosglwyddo system ddata presennol y Gwasanaethau Cymdeithasol, cefnogi pobl ifanc wrth bontio i wasanaethau oedolion, a defnyddio arian grant ar y cyd. Yn ogystal, bu'n cynnal cyfarfodydd unigol efo pob un o Bennaethiaid Cynorthwyol y gwasanaethau cymdeithasol.

Digwyddodd newid strwythurol sylweddol ym mis Mai 2024, pan ddechreuodd yr Uned Fusnes Gwasanaethau Cymdeithasol, gan gynnwys y Tîm Comisiynu, adrodd yn uniongyrchol i'r Cyfarwyddwr. Mae'r adborth cynnar yn gadarnhaol, gan wella'r gefnogaeth a roddir ar draws y ddwy adran. Y gobaith yn yr hir dymor yw galluogi i'r gwasanaeth hwn ddatblygu ymhellach er mwyn canolbwyntio ar gomisiynu effeithiol ac economaidd.

Bu newid gwleidyddol hefyd, gyda phenodiad y Cynghorydd Nia Jeffreys yn Arweinydd ar 5 Rhagfyr 2024 a ffurfio Cabinet newydd. Cadwodd y Cynghorydd Dilwyn Morgan ei rôl fel deilydd Portffolio Oedolion, tra trosglwyddwyd Portffolio Gwasanaethau Plant i'r Cynghorydd Menna Trenholme, sydd hefyd yn Ddirprwy Arweinydd y Cyngor. Diolchwn i'r cyn-ddeilydd y Cynghorydd Elin Walker Jones am ei hymroddiad, ac edrychwn ymlaen at weithio'n agos gyda'r Cynghorydd Trenholme, sydd eisoes wedi dechrau cyfarfod â thimau'r Adran.

Cafwyd gwybod yn ddiweddar bod y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion yn bwriadu ymddeol yn ystod haf 2025. Lansiwyd proses recriwtio gynnar, gyda'r rôl newydd bellach yn gofyn am gymhwyster mewn Gwaith Cymdeithasol neu Therapi Galwedigaethol, yn unol â'n hymrwymiad parhaus i broffesiynoli. Disgwylir i gyfweiliadau gael eu cynnal ym mis Ebrill 2025.

Parha'r trefniadau rheoli ar draws y Gwasanaethau yn gadarn, gyda chefnogaeth Ddirprwy Benaethiaid deallus a phrofiadol. Cynhaliwyd dwy sesiwn reoli ar y cyd, gan gynnwys un gyda siaradwr gwadd o *Pobl yn Gyntaf Cymru Gyfan*. Cafwyd adborth cadarnhaol a bwriedir parhau â'r fformat hwn i hyrwyddo dysgu ar y cyd.

CYD-DESTUN: ARWEINYDDIAETH, GWEITHLU, AC ARIAN

Trefniadau llywodraethu, craffu a herio

Adolygir amcanion strategol y Cyngor yn flynyddol gyda mewnbwn gan Wasanaethau Plant ac Oedolion, gan sicrhau bod blaenoriaethau'n berthnasol ac yn seiliedig ar yr angen am wasanaethau. Ceir y rhain yng **Nghynllun Blynyddol y Cyngor**.

Yr Arweinydd a'r Cabinet sy'n gosod cyfeiriad cyffredinol, gyda chynnydd yn cael ei fonitro drwy gyfarfodydd perfformiad rheolaidd gydag Aelodau'r Cabinet, Pennaethiaid a Pennaethiaid Cynorthwyl a chynrychiolaeth o'r Pwyllgor Craffu Gofal.

Mae rôl Pwyllgorau Craffu yn ganolog i sicrhau atebolrwydd. O fis Mai 2025, cyflwynir adroddiadau a dangos-fyrddau perfformiad yn uniongyrchol i'r Pwyllgor Craffu Gofal yn hytrach nag i'r cyfarfodydd Cabinet, i gryfhau tryloywder a galluogi herio adeiladol. Cynllunnir rhaglen y Pwyllgorau Craffu ymlaen llaw i sicrhau trafod amserol ar faterion allweddol.

Y gweithlu

Tua **1,500 o weithlu gofal cymdeithasol sy'n cael eu cyflogi'n uniongyrchol gan Gyngor Gwynedd** – gan gynnwys gweithwyr cymdeithasol, staff gofal cartref a chartrefi gofal, rheolwyr tîm, gweithwyr cefnogol a rolau gweinyddol. Yn ogystal, comisiynir nifer o wasanaethau gan ddarparwyr annibynnol a sefydliadau'r trydydd sector, gan gynyddu **cyfanswm nifer y gweithlu i tua 3,000**.

Mae'r model cymysg hwn o ddarparu'n fewnol a thrwy gomisiynu yn ganolog i'r dull darparu yng Ngwynedd, gan adlewyrchu pwyslais Llywodraeth Cymru a Chynghorwyr Gwynedd ar ofal heb elw a marchnad gytbwys. Gwelir enghreifftiau o gynnydd clir yn y maes hwn yng Ngwynedd – **gyda bron i 60% o ofal cartref bellach yn cael ei ddarparu naill ai'n fewnol neu gan sefydliadau trydydd sector di-elw**.

Bu'r ymroddiad a'r gwydnwch a ddangoswyd gan weithlu gofal cymdeithasol ar draws Gwynedd yn eithriadol eleni. Er gwaethaf amgylchiadau heriol, dangosodd staff ymdeimlad cryf o falchder yn eu gwaith, a chafwyd adborth positif gan unigolion a'u teuluoedd, gan danlinellu gwerth y cyfraniad a wneir. Dyma rhai sylwadau a dderbyniwyd am y gweithlu yn ystod y flwyddyn:

“ Mae'r (Gweithiwr Cymdeithasol) wedi bod yn ffynhonnell gefnogaeth gyson a dibynadwy i fy mam yn ystod salwch fy nhad a'i leoliad yn y cartref nyrsio. Galluogodd ei dealltwriaeth, ei thosturi, ei chynghor a'i hymyrraeth i'n mam i reoli'r pwysau emosiynol a chorfforol yr oedd salwch (fy nhad) yn ei roi arni. ”

“ Rydym wedi aros i rywun fel (Gweithiwr Cefnogol) ddod i helpu a gallu siarad a gweithio gyda fy merch. Daeth hi i mewn a chliciodd y ddau ar unwaith. Mae hi wedi gallu cyfathrebu â fy merch mewn ffordd y mae hi'n ei deall. ”

“ Roedd y ffordd yr oedd y ddwy (ofalydd cartref) efo mam yn anhygoel; roedd y ddwy yn sicrhau fod mam yn cael ei gosod ar y blaen bob amser ac yn ei thrin fel person ac nid tasg ... o ganlyniad fe gafodd Mam y cyfle i aros gartref cyhyd â phosib. ”

CYD-DESTUN: ARWEINYDDIAETH, GWEITHLU, AC ARIAN

Heriau recriwtio

Er hynny, mae'r sector yn parhau i wynebu pwysau recriwtio, yn enwedig i rolau allweddol fel gweithwyr cymdeithasol plant a gweithwyr gofal cartref. Mae'r heriau yng Ngwynedd, fel cyflogau isel, diffyg cydnabyddiaeth, a chyfleoedd cyfyngedig, yn [adlewyrchu darlun cenedlaethol](#).

Bu ymdrech i fynd i'r afael â rhai o'r heriau hyn yn ystod y flwyddyn. Yn fis Mehefin 2024 cyflwynwyd graddfeydd cyflog newydd i weithwyr cymdeithasol – un ar gyfer glas weithwyr newydd gymhwys ac un arall ar gyfer swyddi arweiniol. Daw hyn â chynnig Gwynedd yn fwy cyfartal â Bwrdd Iechyd ac awdurdodau lleol eraill, gan anelu at wella cadw staff a chydabyddiaeth broffesiynol.

Academi Gofal, profiad gwaith a datblygu'r gweithlu

Lansiwyd yr Academi Gofal ym mis Tachwedd 2024 i ddenu cenhedlaeth newydd i'r sector. Gwahoddir unigolion 17 oed a hŷn, gan gynnwys rhai heb brofiad. **Derbyniwyd 38 o geisiadau am y cynllun cyntaf; cafodd chwech eu penodi ac mae pob un bellach yn eu lleoliadau hir dymor** ar draws gwasanaethau rheng flaen megis cartrefi gofal, gwasanaethau anableddau dysgu a gwasanaethau plant. Mae'r fenter eisoes wedi derbyn cydnabyddiaeth ar y lefel genedlaethol, gydag aelod o'r tîm, yn derbyn y Wobr Cyfraniad Personol Rhagorol yn nigwyddiad Partneriaid Gwerthfawr Gyrfa Cymru yng Nghaerdydd — tystiolaeth o effaith y rhaglen.

Yn ogystal, yn ystod y flwyddyn academiaidd 2024/25 **trefnwyd cyfnod o brofiad gwaith i 130 o unigolion**. Cyniga'r Cynllun Profiad Gwaith brofiad uniongyrchol a blas o weithio mewn amryw wasanaethau, gan gynnwys cysgodi gweithwyr cymdeithasol a therapyddion galwedigaethol.

Yn yr un modd fe gefnogwyd datblygiad staff presennol: mae pum aelod wedi dechrau ar raglenni datblygu gyrfa, gan gynnwys astudio gradd gwaith cymdeithasol drwy'r Brifysgol Agored, a gradd therapi galwedigaethol rhan-amser drwy Brifysgol Wrecsam. Mae hyn yn galluogi staff i feithrin sgiliau uwch ac ymestyn eu cyfraniad i'r gwasanaethau.

Llesiant y gweithlu

Wrth gefnogi staff yn ehangach, mae'r defnydd o Wasanaeth Cwnsela MEDRA ar draws y Cyngor wedi cynyddu'n sylweddol dros y flwyddyn ddiwethaf – **o 157 o ddefnyddwyr rhwng Ebrill 2023 a Mawrth 2024 i 425 eleni. O'r 425, roedd 139 yn aelodau o weithlu'r Gwasanaethau Cymdeithasol**. Wrth i'r Cyngor gryfhau'r ffordd y mae'n casglu data, bydd modd adolygu'r ffigyrau wrth edrych tua'r dyfodol. Dengys ganlyniadau Arolwg Llais Staff fwy o ymwybyddiaeth o'r gefnogaeth sydd ar gael a gwell parodrwydd i drafod iechyd meddwl. Er bod hynny'n gadarnhaol, mae'n tanlinellu'r angen parhaus i gefnogi lles staff. Parha'r Cyngor i gydweithio â rhaglen Canopi, sy'n cynnig cefnogaeth benodol i weithwyr gofal, gan gryfhau'r gefnogaeth emosiynol a phroffesiynol sydd ar gael.

Er bod cyfleoedd ar gyfer ymweliadau tîm gan y Cyfarwyddwr i gael sgwrs agored a phaned wedi bod yn gyfyngedig yn ystod y flwyddyn, bwriedir ymrwymo i ailgydio yn y rhain yn ystod 2025/26. Yn y cyfamser, mae'r broses 'Holi'r Cyfarwyddwr' wedi parhau i gynnig llwyfan anhysbys i staff godi pryderon a chael ymatebion gonest.

CYD-DESTUN: ARWEINYDDIAETH, GWEITHLU, AC ARIAN

Adnoddau ariannol

Cyllideb (NET)

Dengys cyllideb refeniw 2024/25 fod gwasanaethau cymdeithasol Gwynedd yn gyfrifol am gyllideb gros o **£141M**, gan danlinellu ei rôl fel conglfaen yr economi leol. Fodd bynnag, ni fu'n flwyddyn ariannol hawdd. Tra

Plant a Teuluoedd

£23M

Oedolion

£81M

bod rheoli cyllidebau gwasanaethau oedolion yn heriol oherwydd y niferoedd uwch sydd yn derbyn cefnogaeth a phrisiau gwasanaethau megis gofal nyrsio, gall gynllunio cyllidebau gwasanaethau plant fod yn fwy heriol pan fo darpariaeth i blant unigol yn costio degau o filoedd yr wythnos. Dyma ysgogiad pellach i'r Cyngor ddatblygu ei wasanaethau ei hun lle'n bosibl, boed hynny'n gartrefi bychan i blant o fewn y sir, neu'n gartref nyrsio yn Llŷn.

Aethpwyd ati i ystyried anghenion hir-dymor gwasanaethu cymdeithasol, gan bwysu a mesur yr hyn amlygwyd yn yr adroddiad [Llechen Lân](#), a gwnaethpwyd bidiau am gyllid ychwanegol gan y Cyngor yn gorfforaethol. Manteisiwyd ar gyfleoedd o'r newydd i ddatblygu gwasanaethau drwy grantiau cenedlaethol a rhanbarthol a thra bod hynny'n caniatáu cynlluniau cyffrous, daw â'i heriai hefyd gan fod y cyllid hwnnw'n dymor byr gyda risg o adael prosiectau heb arian ar ddiwedd cyfnod y grantiau.

Cyllidebau dan bwysau: camau i reoli gwariant

Erbyn diwedd y flwyddyn ariannol roedd yr Adran Oedolion yn gwario **£857k** uwchlaw eu cyllideb a'r Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd yn gwario **£3.8M** yn ychwanegol. Pwysig yw nodi nad gwario ofer oedd tu ôl i'r 'gorwariant' hwn, ond sefyllfaoedd angenrheidiol o ddiwallu angen a hynny'n aml mewn sefyllfaoedd heriol dros ben i'r unigolion.

Aeth y gwasanaethau cymdeithasol ati i geisio lleihau'r pwysau ariannol hwn ar y Cyngor a hefyd i sicrhau bod pob ceiniog a wariwyd yn addas a phriodol. Cafwyd enghraifft lle nad oedd hynny'n gweithio'n effeithiol a bu cryn sylw i orwariant gofal cartref. Comisiynwyd archwiliad mewnol i'r mater a bu archwiliad gan Swyddfa Archwilio Cymru hefyd, gyda'r ddau yn canfod dulliau mwy addas o sicrhau gwerth am arian. Sefydlwyd grŵp gweithredol i fynd i'r afael â'r sefyllfa gyda gofal cartref ac erbyn diwedd y flwyddyn ariannol gwelwyd gwelliant sylweddol gyda rhagolygon cadarnhaol i'r dyfodol (mwy ar **dudalen 41**).

Er mwyn sicrhau ein bod yn gwneud y defnydd gorau o'r arian sydd ar gael, ac yn llwyddo i gynllunio'n strategol effeithiol, gwahoddwyd arbenigwyr ar ran Cymdeithas Awdurdodau Lleol Cymru a hefyd o Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) i wneud adolygiad cyfoedion. Ymwelodd tri arbenigwr a rhoddwyd awgrymiadau defnyddiol i helpu'r gwasanaeth gynllunio ar gyfer y flwyddyn nesaf.

CareCubed

Gall comisiynu gofal fod yn gostus a bydd tensiwn yn aml rhwng darparwyr â'r Cyngor fel comisiynwyr oherwydd ystyriaethau ariannol. Yn ystod y flwyddyn, Cyngor Gwynedd oedd yr awdurdod cyntaf yng Nghymru i fabwysiadu system CareCubed i wneud gwaith cytuno ar gostau a ffioedd yn fwy eglur, tecach, a fforddiadwy. Er bod rhai darparwyr yn dal i wrthod trafod yn agored, mae'r defnydd o CareCubed wedi creu awyrgylch trafod iachach gyda chanlyniadau cadarnhaol. Yn dilyn cyflwyniad gan y Cyngor yn rhanbarthol, mabwysiadodd pedair sir ar draws y Gogledd y system.

POBL LLAIS A RHEOLAETH

- “Mae pobl yn bartneriaid cyfartal sydd â llais, dewis a rheolaeth dros eu bywydau ac yn gallu cyflawni'r hyn sy'n bwysig iddynt.”
- “Mae arweinyddiaeth effeithiol yn amlwg ar bob lefel, gyda gweithlu cymwysedig a hynod fedrus yn cael ei gefnogi i weithio tuag at weledigaeth a rennir.”

CIPLUN MEWN RHIFAU:

46 O UNIGOLION EFO ANABLEDD DYSGU MEWN GWAITH CYFLOGEDIG	97% O GYNADLEDDAU ACHOS LLE BU CLYWED LLAIS / BARN Y PLENTYN (5 oed +)	NIFER O BLANT YN AGORED I'R TÎM TROBWyNT YN YSTOD Y FLWYDDYN 208	NIFER SYDD YN DERBYN GWASANAETH GOFAL CARTREF (MAWRTH 2025) 831
% SY'N DERBYN GWASANAETH DRWY DALIADAU UNIONGYRCHOL (MAWRTH 2025) 17% 	NIFER SY'N DERBYN GWASANAETH TELEOFAL (31.03.25) 1,528 	42 NIFER O OEDOLION LLE DARPARWYD EIRIOLWR PROFFESIYNOL ANNIBYNNOL	NIFER SYDD YN AROS DROS 28 DIWRNOD AM OFAL CARTREF (MAWRTH 2025) 50

Y GWAHANIAETH A WNAED: STORI BEDWYR

Dyma Bedwyr. Mae'n 23 oed, ac yn byw ar ben ei hun mewn fflat gyda ei gi bach.

Roedd gan Bedwyr hanes o broblemau iechyd meddwl a diffyg hyder dwys.

Drwy becyn taliadau uniongyrchol cyflogodd Robin fel cynorthwyydd personol.

Gyda'i gilydd aethpwyd ati i ddyluno ac adeiladu cadair olwyn addas i fynd i'r traeth.

Am y tro cyntaf ers blynyddoedd, gallai Bedwyr fynd am dro i lan y môr efo'i gi.

Mae Bedwyr a Robin yn parhau i addasu'r gadair olwyn - bellach gyda lle i ddal ymbarél haul!

BETH YDYM YN EI WNEUD YN DDA?

GWASANAETHAU CYMDEITHASOL

Cynnydd yn y defnydd o daliadau uniongyrchol

Bu cynnydd cyson yn y defnydd o daliadau uniongyrchol ar draws y gwasanaethau plant ac oedolion eleni. **Bellach mae 17% o drigolion yn derbyn gwasanaeth drwy daliadau uniongyrchol.** Datblygwyd dulliau hyrwyddo rhagweithiol a chyflwynwyd gardiau 'prepaid' a waled rithiol i hwyluso'r broses a galluogi rheolaeth haws o gyfrifon gan ddefnyddwyr. Serch y cynnydd, derbyniwyd un cwyn am achos lle bu oedi cyn cynnig taliadau uniongyrchol, gan dynnu sylw at yr angen i wella.

Parheir i weithio gyda'r gweithwyr cymdeithasol i egluro'r hyn sydd ar gael a phryd y gellir ei gynnig. Mae cynyddu'r defnydd yn allweddol i gynyddu annibyniaeth, hyblygrwydd, lleihau'r galw am ofal cartref, a gostwng costau i'r Cyngor.

Hyrwyddo'r Cynnig Rhagweithiol

Wrth dderbyn gwasanaethau gofal neu iechyd, nid dewisol yw cyfathrebu yn iaith gyntaf yr unigolyn, mae'n hanfodol. Trwy'r Cynnig Rhagweithiol, darperir gwasanaethau'n Gymraeg heb fod angen gofyn. Bu grŵp *Mwy na Geiriau Gwynedd* yn cyfarfod yn rheolaidd, gyda ffocws eleni ar hyrwyddo'r pwysigrwydd ymhlith y gweithlu. Bwriedir cyhoeddi cyfres o fideos yn 2025/26 i atgyfnerthu'r neges.

Ystyrir Gwynedd yn enghraifft gadarnhaol o weithio'n ddwyieithog ac o hyrwyddo arferion da, mae gwaith pellach i'w wneud i sicrhau bod pob agwedd o'r ddarpariaeth yn cyrraedd safonau dwyieithog uchel ac yn ymateb i anghenion pob unigolyn. Penodwyd y Cyfarwyddwr, sydd yn aelod o *Fwrdd Cyngori Mwy Na Geiriau Llywodraeth Cymru*, yn Gadeirydd *Fforwm Mwy na Geiriau Gogledd Cymru*, gyda'r nod o gryfhau cydweithio ar draws y chwe sir a'r Byrddau Iechyd.

Gwelir cyfleoedd newydd a chyffroes i ddefnyddio'r Gymraeg drwy ddatblygiadau Deallusrwydd Artiffisial (AI) fel Co-pilot.

Llais i bawb

Cyfathrebu yw craidd gofal cymdeithasol, yr arfer o wrando, deall, mynegi a chyfleu'n effeithiol. Yn Ngwynedd golyga hyn ein bod yn gweithredu drwy gyfrwng dwy iaith yn ddyddiol, gyda thrydydd a phedwaredd iaith megis Makaton ac iaith Arwyddion Prydeinig (BSL) yn dod i'r amlwg yn gynyddol.

Yn ogystal â darparu byrddau cyfathrebu mewn parciau chwarae ar draws y sir a y cyd â'r Bwrdd Iechyd (gwelir **tudalen 6**), mae gwybodaeth am nifer o wasanaethau Cyngor Gwynedd (ailgylchu, tai, parcio (bathodynau glas), gweithio i'r Cyngor, a chreu cyfrif ar-lein) bellach ar gael drwy fideos BSL ar wefan y Cyngor. Cydweithiwyd â Chanolfan Sain Golwg Arwyddion (Centre for Sign Sight Sound) i wireddu'r prosiect hwn, gan gymryd cam pendant tuag at sicrhau tegwch i bawb.

BETH YDYM YN EI WNEUD YN DDA?

GWASANAETHAU OEDOLION

Arloesi drwy dechnoleg

Dangosodd yr **adroddiad Llechen Lân** i ni fod blynyddoedd heriol dros ben ar warthaf gwasanaethau cymdeithasol i oedolion. Gyda'r galw cynyddol am ofal a phrinder gweithlu, mae angen dulliau arloesol i ddarparu gwasanaethau. Rhan allweddol o'r ateb yw'r defnydd o dechnoleg (Technology Enabled Care/TEC). Treialwyd systemau roboteg a teleofal newydd eleni:

- System Lilli - Gwynedd yw'r **Awdurdod Lleol cyntaf yng Nghymru i beilota'r dechnoleg**, sydd yn monitro gweithgaredd rheolaidd unigolyn ac yn rhybuddio os oes newidiadau yn y gweithgaredd hynny. Mae'r canlyniadau cynnar yn gadarnhaol ac yn cynnig tawelwch meddwl i unigolion a'u teuluoedd.
- **Helpu'n Hun ('Ask Sarah')** – sef Therapydd galwedigaethol rhithiol ar wefan y Cyngor sy'n gallu asesu anghenion sylfaenol ac awgrymu camau nesaf. Mae bron **500 o bobl eisoes wedi defnyddio'r adnodd**, gan leihau'r angen am apwyntiadau wyneb yn wyneb.

Edrycha'r Gwasanaeth Fusnes am gyfleoedd parhaus i fod yn arbrofi a threialu, a drwy gydweithio gyda'r gweithlu rheng flaen mae'r Cyngor yn barod i fanteisio ar ddatblygiadau yn y maes technoleg, roboteg a Deallusrwydd Artiffisial (AI) er budd unigolion a'u teuluoedd.

Gwasanaeth Anabledd Dysgu: ehangu cyfleoedd cymunedol a gwaith

Drwy ddefnyddio gweithgareddau cymunedol presennol a gwrando yn gyson ar lais defnyddwyr, cefnogir unigolion i gymryd rhan ym mywyd lleol – gyda llwyddiannau amlwg fel nosweithiau disgo mewn clwb nos ym Mangor a phencampwriaethau boccia.

Gweithreda'r Cydlynnydd Llwybr Gyrfa Anabledd Dysgu ar draws Gwynedd a Môn, gyda thri Swyddog Cefnogol o fewn y Gwasanaeth hefyd yn canolbwyntio ar hyrwyddo cyfleoedd gwaith a chefnogi unigolion tuag at gyflogaeth â thâl.

Bu cynnydd sylweddol yn niferoedd gyda **114 bellach ar y llwybr tuag at waith** (o'i gymharu â 51 yn Medi 2023). Yn yr un cyfnod, **dyblodd y nifer mewn gwaith cyflogedig o 23 i 46**.

Mae'n hanfodol parhau i sicrhau bod unigolion ar y rhaglen yn cael cefnogaeth i ddatblygu tuag at waith cyflogedig â chyflog teg, os mai dyna yw eu dymuniad.

Cynllun Llwybr at Waith yn mynd o nerth i nerth

BETH YDYM YN EI WNEUD YN DDA?

GWASANAETHAU PLANT

Fforwm Ieuenctid Gwynedd

Bu cryn waith ar y cyd gyda'r Adran Addysg i sicrhau bod y Cyngor yn clywed llais plant ac ieuenctid Gwynedd. Datblygwyd fforymau ieuenctid lleol a sirol yn llwyddiannus a gobeithir gweld twf yn y gwaith hwn dros y misoedd. Dylai eu lleisiau a blaenoriaethau fod wrth galon penderfyniadau cynghorau, gan mai nhw yw dyfodol ein cymunedau. Drwy annog cyfranogiad democrataidd o oedran ifanc, gellir sicrhau eu bod yn teimlo eu bod wedi'u grymuso i lunio'r byd o'u cwrpas.

Comisiyna'r Cyngor wasanaeth eirioli annibynnol a galluogir gynnig rhagweithiol i blant gael gwneud defnydd o'r gwasanaeth. Bydd gan rhai o'r asiantaethau eiriolaeth yn ddyletswyddau statudol, tra bod eraill yno i gefnogi a galluogi deall, barn a llais y defnyddwyr mewn meysydd anodd a chymhleth. **Dengys data y clywyd llais 97% o blant (dros 5 oed) mewn cynadleddau achos amddiffyn plant ac mae gan pob un person ifanc ôl-ofal gynghorydd personol.**

Gan dderbyn y daw, o bosib, heriau i'r dulliau gweithredu presennol yn sgil yr Adolygiad Ymarfer Plant cyfredol, mae'n debygol y bydd mwy o alw am wasanaethau eirioli ac y bydd y datblygiadau ar fforymau sirol yn cynyddu mewn pwysigrwydd.

Panel Rhiantu Corfforaethol

Ymrwma'r Cyngor i'r Siarter Rhiantu Corfforaethol Llywodraeth Cymru er mwyn sicrhau mynediad teg i wasanaethau i blant a phobl ifanc sydd wedi profi gofal. Bwriedir gyflwyno'r Siarter yn ffurfiol i'r Cabinet yn ystod mis Ebrill 2025.

Er mwyn cryfhau'r ymrwymiad i roi lle canolog i lais y plentyn a'r rhai sydd wedi profi gofal, ystyrir gwahodd rhiant maeth neu unigolyn â phrofiad uniongyrchol i ymuno â'r Panel Rhiantu Corfforaethol. Credir yn gryf fod profiadau byw yn hanfodol wrth lunio polisiâu a phenderfyniadau strategol a chreu gwasanaethau sy'n wirioneddol ymatebol ac yn sensitif i anghenion y rhai sydd wedi profi gofal.

Podlediad Teulu Gwynedd

Yn ystod y flwyddyn, datblygwyd cyfres o bodlediadau Cymraeg i gefnogi rhieni a gofalwyr gyda heriau plentynod cyffredin. Canolbwyntiodd y bennod gyntaf ar ddysgu defnyddio'r toiled mewn ffordd gyfeillgar, gyda chynlluniau i drafod iechyd meddwl rhieni a datblygiad iaith. [Mae'r podlediad ar gael yn rhad ac am ddim ar blatfformau poblogaidd fel YouTube, Spotify ac Apple.](#)

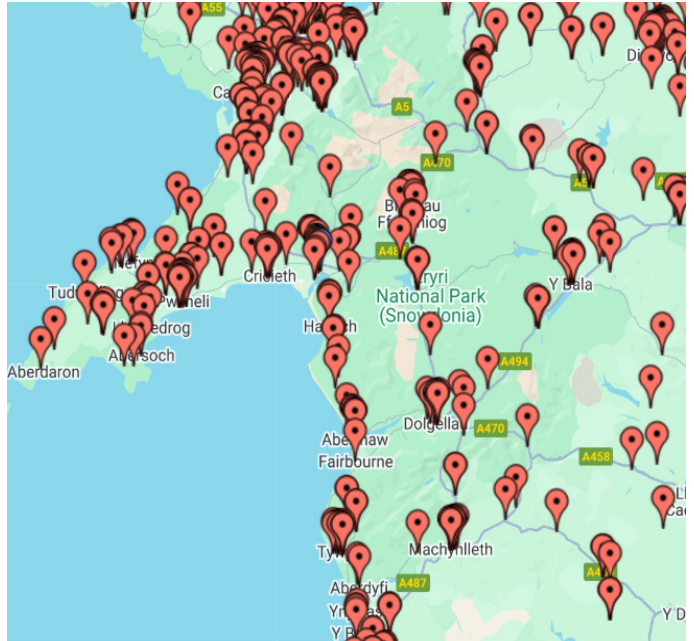
Mewn ymateb i sylwadau a sgysiau ymgysylltu, cwblhawyd gwaith ar ail-frandio'r Uned Blynnyddoedd Cynnar, sydd bellach yn cael ei hadnabod fel "Teulu Gwynedd". Mae gwaith hyrwyddo ar y gweill i sicrhau bod pobl Gwynedd a rhanddeiliaid yn ymwybodol o'r newid.

SUT GALLWN WNEUD PETHAU'N WELL?

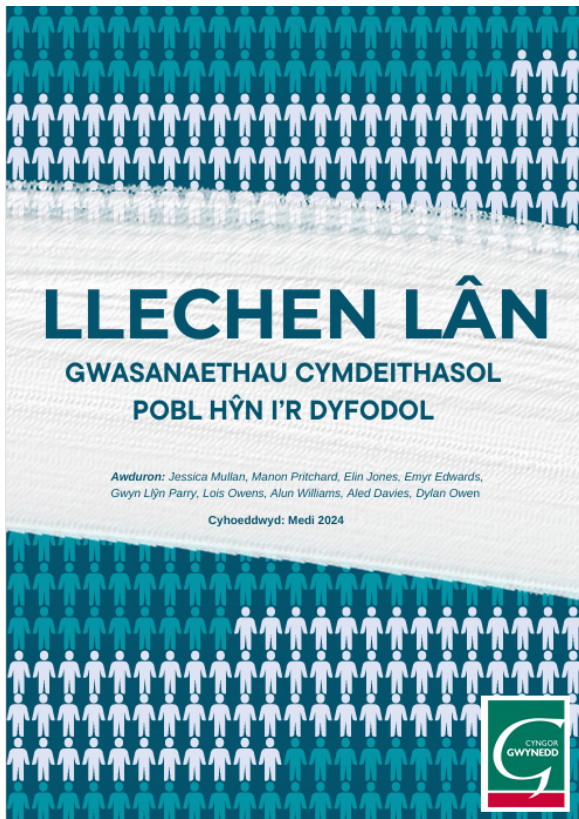
Dewis Cymru

Yn 2023/24, ffurfiwyd grŵp prosiect i gynyddu'r defnydd o "Dewis Cymru" – cyfeirlyfr o wasanaethau a digwyddiadau lleol sy'n cefnogi hunangymorth. Gwelwyd cynnydd, yn enwedig yn yr ardaloedd peilot (Bangor a Dolgellau), ond bu oedi oherwydd absenoldebau staff allweddol yn ail hanner y flwyddyn.

Rhagwelir y bydd angen adnoddau ychwanegol yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn sicrhau hyrwyddo cyson a chynnal y momentwm, gan alluogi hyrwyddo Dewis ar draws Gwynedd yn effeithiol.

O ganfyddiad i weithredu: gwthio'r newid yn gynt

Canfyddiad creiddiol [Llechen Lân](#) oedd bod angen newid gwasanaethau ar gyfer pobl hŷn a hynny mewn modd **radical a chyflym**.

Edrydd yr adroddiad bod angen:

- Datblygu llety addas
- Gwneud gwell defnydd o daliadau uniongyrchol
- Cefnogi ymwneud cymunedol
- Ehangu'n gorwelion gyda roboteg a thechnoleg
- Hyrwyddo cyfleoedd hyfforddi a phrentisiaethau ar gyfer ieuenctid Gwynedd.

Er bod cynnydd wedi'i wneud ar rai o'r argymhellion hyn, mae'r newid yn araf, ac mae angen gweithredu llawer cyflymach i ymateb i'r heriau demograffeg.

Dyma hefyd argymhelliad a chasgliad yn dilyn adolygiad cyfoedion gan arbenigwyr ar ran Cymdeithas Awdurdodau Lleol Cymru. (Gwelir rhagor o fanylion ar **dudalen 41**)

Ymhlith yr arwyddion cadarnhaol mae gostyngiad sylweddol yn y rhestrau aros am ofal cartref – yn enwedig mewn ardaloedd fel Tywyn a Harlech oedd yn wynebu problemau dybryd yn 2023/24.

Fodd bynnag, mae rhestrau'n parhau mewn mannau eraill. Dylid parhau i wthio'n gadarn i fynd i'r afael â'r oedi wrth ddarparu gofal, gyda'n dulliau comisiynu a datblygiadau'r Academi Gofal yn greiddiol i'r ateb. Pan adnabyddir anghenion unigolion, mae'n hanfodol gallu ymateb yn brydlon ac yn briodol.

PA GYNNYDD A WNAED YN ERBYN ADDEWIDION LLYNEDD?

Addewidion llynedd	Cynnydd
Edrych ar beth sy'n rhwystro cynyddu defnydd o daliadau uniongyrchol i weithwyr ei gynnig ac i unigolion ei ddefnyddio.	
Gwneud yn siŵr ein bod yn ymwybodol o ddatblygiadau yn y maes technoleg a roboteq ac yn gallu cynnig fel ateb i anghenion gofal.	
Datblygu ac yn darparu gwasanaeth offeryn therapi galwedigaethol, ASK Sarah, fel ei fod ar gael ar wefan y Cyngor.	
Datblygu cyfeirlyfr o weithgareddau yn y gymuned ar gyfer pobl o bob oed drwy Dewis Cymru , gan ddechrau gyda dwy ardal beilot, Bangor a Dolgellau.	

ADDEWIDION 2025/26

- Lleihau ein rhestrau aros am becynnau gofal cartref newydd:**

Yn ystod y flwyddyn i ddod, y nod fydd sicrhau nad oes unrhyw berson yng Ngwynedd yn aros mwy na 28 diwrnod yn dilyn asesiad gofal. Gofynnai hyn am weithio'n agos gyda darparwyr gofal, gwella trefniadau comisiynu, ac adolygu prosesau mewnol er mwyn symleiddio llif y gwaith.
- Datblygu ein defnydd o dechnoleg i gefnogi gofal ac annibyniaeth:**

Bwriedir asesu'r defnydd o blatfform Lili, hyrwyddo'r gwasanaeth Teleofal, ac archwilio potensial roboteq i alluogi pobl i fyw'n annibynnol. Mae arloesi yn allweddol yn y maes hwn.
- Gwynedd Plentyn Gyfeillgar:**

Yn ystod y flwyddyn i ddod edrychir yn fanylach ar gynllun "Dinasoedd Blentyn Gyfeillgar" gan UNICEF, gan feithrin diwylliant o wrando, cynnwys a pharchu plant fel dinasyddion llawn eu hawliau. Bwriedir gryfhau ac yn datblygu'r fforymau ieuenctid er mwyn rhoi llwyfan cryfach i leisiau pobl ifanc.
- Mabwysiadu'r Siarter Rhiantu:**

Bwriedir fabwysiadu'r Siarter Rhiantu yn swyddogol gan weithio i gryfhau llais plant mewn gofal. Mae hyn yn cynnwys sicrhau bod eu profiadau a'u safbwyntiau yn cael eu hystyried wrth wneud penderfyniadau, a datblygu dulliau newydd o'u cynnwys yn y broses llunio polisiau a chynllunio gwasanaethau.
- Dewis Cymru:**

Bwriedir ail-edrych ar yr adnodd sydd angen er mwyn sicrhau fod Dewis yn hygyrch, yn cael ei hyrwyddo ar draws y sir ac yn diwallu anghenion trigolion yn effeithiol.

Mae rhestr lawn o flaenoriaethau strategol ar gyfer y flwyddyn nesaf i'w gweld yn: [Gwynedd Ofalgar](#)

ATAL

- “Mae’r angen am ofal a chymorth yn cael ei leihau ac nid yw anghenion yn cynyddu, gan sicrhau’r canlyniad gorau posibl i bobl.”
- “Mae cydnerthedd yn ein cymunedau yn cael ei hyrwyddo ac mae pobl yn cael eu helpu i gyrraedd eu potensial trwy annog a helpu pobl sydd angen gofal a chymorth, gan gynnwys gofalmwyr, i ddysgu, datblygu a chymryd rhan mewn cymdeithas.”

CIPLUN MEWN RHIFAU:

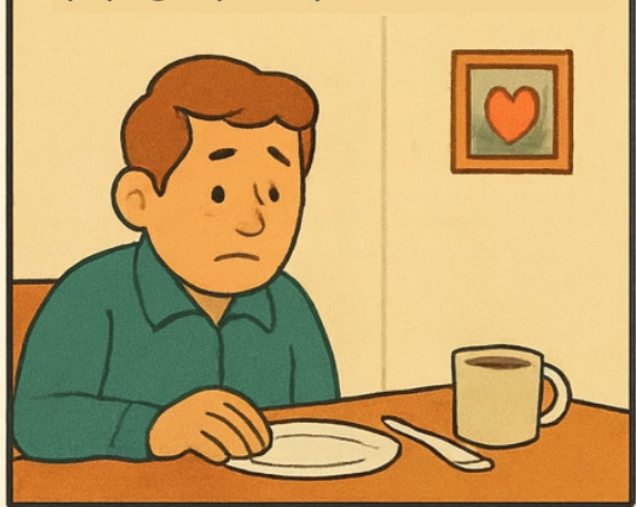
NIFER O OFALWYR WEDI EU HASESU 492 	294 WEDI DERBYN CEFNOGAETH GAN DEMENTIA ACTIF 	NIFER O BECYNNAU AILALLUOGI A GWBLHAWYD YN YSTOD Y FLWYDDYN 307 	NIFER PECYNNAU BWYD A DDOSBARTHWYD GAN GYNLLUNIAU BWYD CYMUNEDOL 5,575* * (Hyd 24-Maw 25)
NIFER O OFALWYR IFANC WEDI DERBYN CEFNOGAETH 163 	9,420* YMWELIADAU I'R HYBIAU CEFNOGI POBL *chwarter 4 (Ion-Maw 25) 	149 LLWYTH ACHOS GWASANAETH CYFIAWNDER IEUENCTID 	£648,443 DYLEDION WEDI EI DDILEU DRWY CYNGOR AR BOPETH

Y GWAHANIAETH A WNAED: STORI MEIC

Mae Meic yn byw ar ben ei hun yng nghefn gwlad tu allan i Gaernarfon.

Wedi colli ei deulu, profodd flynyddoedd o unigrwydd ac ynysigrwydd cymdeithasol.

Ond newidiodd bywyd Meic er gwell pan ddarganfu'r Hwb Cefnogi Pobl leol.

Dechreuodd fynychu sesiynau Dementia Actif a chiniawau cymunedol wythnosol.

Mae'r hwb wedi ei helpu i wneud ffrindiau a theimlo ei fod yn perthyn.

"Rydw i'n hapusach am bod gen i rywbeth i'm cael allan o'r tŷ yn amlach... mae'r hybiau'n bwysig am eu bod nhw'n cael pobl i siarad â'i gilydd; rydyn ni i gyd angen hynny!"

BETH YDYM YN EI WNEUD YN DDA?

GWASANAETHAU CYMDEITHASOL

Beth yw “atal”?

Er bod y gair ‘atal’ yn ganolog yn y ddeddfwriaeth, mae’n codi cwestiynau – atal beth yn union yw’r nod? Salwch, unigrwydd, defnydd o wasanaethau? Ystyrir ‘atal’ fel gwaith wedi ei seilio ar wendid gan geisio atal pethau gwael rhag digwydd.

Nod y Cyngor yw galluogi pobl i fyw’r bywyd gorau posib, o fewn eu cymunedau, gan ddefnyddio gwasanaethau cyhoeddus dim ond pan fo angen. Deallir nad oes gan bawb yr un cyfleoedd i gael mwynhau’r bywyd gorau bosib ac, felly, mae’n hanfodol bod gwasanaethau cymdeithasol ac awdurdodau lleol yn darparu cefnogaeth i geisio lliniaru’r gwahaniaethau hyn gymaint ag y bo modd.

Cefnogi pobl drwy uchafu incwm

Gosododd Cabinet y Cyngor flaenoriaeth o helpu pobl a threchgu tlodi a bu cryn ddefnydd o’r hybiau cefnogi pobl ar draws y sir. Cydnabyddir bellach nad argyfwng costau byw sydd yn wynebu’r wlad, ond tlodi tymor hirach sydd yn effeithio ar fywydau pobl Gwynedd a Chymru bob dydd.

Yn wyneb penderfyniad Llywodraeth y DU i atal Taliadau Tanwydd y Gaeaf, gweithiodd y Cyngor gyda phartneriaid i annog trigolion cymwys i hawlio Credyd Pensiwn, budd-dal sy’n gallu cynyddu incwm yn sylweddol ac yn agor y drws i gymorth ychwanegol. Rhoddwyd cymorth ymarferol drwy’r hybiau cymunedol, llyfrgelloedd a digwyddiadau lleol i sicrhau bod pobl yn gallu gwneud cais yn rhwydd.

I gryfhau’r ymateb rhagweithiol, buddsoddwyd yn y system *Low Income Family Tracker* (LIFT). Bydd hyn yn galluogi y Cyngor i ddadansoddi a defnyddio data’n fwy effeithiol yn 2025/26 – gan adnabod ardaloedd sy’n agored i effeithiau tlodi, nodi aelwydydd sydd ar drothwy budd-daliadau, a chysylltu’n uniongyrchol â’r rhai hynny i’w hannog i hawlio’r hyn sy’n ddyledus iddynt. Mae awdurdodau yn ne Cymru eisoes wedi gweld canlyniadau cadarnhaol o ddefnyddio’r system, a gellir fesur ei heffaith yng Ngwynedd yn y flwyddyn sydd i ddod.

Yn ystod y flwyddyn nesaf, bydd *Gweithgor Cefnogi Pobl* y Cyngor yn tynnu swyddogion o bob adran at ei gilydd i ddatblygu ffrydiau gwaith newydd – megis cynnig nofio am ddim i blant – fel rhan o ymrwymiad ehangach i gefnogi trigolion, gwella eu sefyllfa ariannol, a lliniaru effaith tlodi ar fywydau pobl Gwynedd.

Sesiwn “Galw i Mewn” Cymorth Costau Byw, Canolfan Byw’n Iach Porthmadog

BETH YDYM YN EI WNEUD YN DDA?

GWASANAETHAU OEDOLION

Therapi Galwedigaethol: cefnogi annibyniaeth ac atal gofal hirdymor

Sicrhau'r gefnogaeth gywir yn gynnar yw'r allwedd i gynnal annibyniaeth, osgoi derbyniadau diangen i'r ysbyty, a lleihau'r angen am ofal hirdymor. Mae therapi galwedigaethol yn ganolog i atal – gan asesu anghenion unigolion, argymhell offer neu addasiadau, a chefnogi adferiad. Gweler fod yr ymyrraeth gynnar nid yn unig yn gwella ansawdd bywyd, ond hefyd yn lleihau'r pwysau ar wasanaethau ysbyty a gofal preswyl. Galluogir i bobl i aros yn rhan o'u cymunedau am fwy o amser, gan roi'r gefnogaeth hanfodol i ofalwyr hefyd.

Bu gostyngiad sylweddol yn y rhestr aros am asesiad therapi galwedigaethol dros y flwyddyn, **o 129 ym mis Mehefin 2024 i 36 ym mis Mawrth 2025**. Cyfrannodd cyllid o'r grant Llywodraeth Cymru 'Her 50 diwrnod' at dalu Therapyddion Galwedigaethol preifat a wnaeth roi sylw i'r rhestrau aros, gan flaenoriaethu ardaloedd

// (Mae) cael cadair Careflex MultiAdjust wedi gwneud llwyth o wahaniaeth... Mae o yn gallu eistedd allan am rhan fwyaf o'r diwrnod ac yn lot mwy hapus ei fyd! Teulu yn gweld gwahaniaeth hefyd a bod o ddim yn cysgu gymaint yn y dydd. //

Yn gynharach eleni, defnyddiodd y Gwasanaeth gyllid cenedlaethol hefyd i brynu cadeiriau arbenigol ar gyfer unigolion â gofynion penodol, gan alluogi nifer i barhau'n annibynnol yn eu cartrefi a chymunedau.

Dementia Actif Gwynedd

Drwy wasanaethau rhagweithiol fel Dementia Actif, gall y Cyngor gefnogi pobl i gadw'n heini, cymdeithasu a chadw annibyniaeth. Gweithia'r gwasanaeth gyda phartneriaid fel Age Cymru Gwynedd a Môn a chanolfannau Byw'n lach i gynnal digwyddiadau ar draws y sir.

Mae'r effaith wedi bod yn sylweddol: **ym Mawrth 2025, cymrodd 294 o unigolion ran mewn gweithgaredd – 64 yn byw gyda dementia, 49 yn ofalwyr di-dâl, a 181 arall yn elwa'n gymdeithasol**. Dengys hyn werth gwasanaethau ataliol wrth gynorthwyo unigolion i fyw'n annibynnol, i atal unigedd a chefnogi gofalwyr.

Yn ogystal, cynhaliwyd sesiynau Ffrindiau Dementia mewn naw ysgol i godi ymwybyddiaeth, chwalu mythau, ac i baratoi disgyblion ar gyfer twrnament Boccia Pontio'r Cenedlaethau ym mis Ebrill 2025.

Rhai o weithgareddau Dementia Actif Gwynedd

BETH YDYM YN EI WNEUD YN DDA?

GWASANAETHAU PLANT

Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuentid

Gwelwyd cynnydd sylweddol yn niferoedd llwyth achosion, gyda'r gwasanaeth ar hyn o bryd yn **rheoli 149 o achosion, sydd yn gynnydd pellach o 17.3% ers Medi 2024**. Bu gostyngiad bychan yn nifer y merched a gyfeiriwyd at y gwasanaeth. Parha'r Bwrdd Rheoli fonitro amrywiaeth a nodweddion gwarchodedig, gyda phryder yn codi am blant nad ydynt mewn addysg amser llawn ac sydd ag anawsterau iechyd emosiynol a meddyliol.

Fel rhan o waith y Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuentid, mae rhaglen adfer (*reparation*) yn rhoi cyfle i bobl ifanc sydd wedi troseddu roi yn ôl i'r gymuned a dysgu sgiliau bywyd. Os dymuna'r dioddefwyr, maent yn cael eu cynnwys yn y broses. Cydweithir ag sefydliadau lleol fel Lloches Asynnod Eryri yn Nhregarth i adeiladu cysylltiadau cadarnhaol, gyda swyddogion yn gwneud gwaith un i un dwys gyda'r person ifanc er mwyn deall pam y digwyddodd y trosedd ac i atal ail-drosedd.

Yn yr adroddiad llynedd, nodwyd fod 1 unigolyn ifanc mewn llety diogel. Eleni, (rhwng Ebrill 2024 a Mawrth 2025) ni chafodd unrhyw blant o Wynedd eu dedfrydu na'u cadw yn y ddalfa o'r newydd.

O fewn y Gwasanaeth, mae Tîm Emrallt yn cynnig gwasanaeth cynghori ar ymddygiad rhywiol niweidiol. Parha i fod yr unig dîm o'i fath yng Nghymru ac yn ddiweddar cynhaliwyd cynhadledd flynyddol ryngwladol [NOTA](#) ym Melfast, lle cyflwynodd y tîm weithdy 90 munud ar fframio newydd ar gywilydd, gan ddenu dros 300 o fynychwyr. Cafwyd adborth cadarnhaol iawn, gyda gweithwyr proffesiynol o'r DU a thramor yn gwerthfawrogi'r wybodaeth, yr ysgogiad a'r cyfle i rannu profiadau.

Ruth (Perchenog Asynnod Eryri) a Cari o'r Gwasanaeth yn trafod y gwaith adfer

Gwasanaeth RAP (Repatriation and Prevention)

Cyniga Gwasanaeth RAP ymyrraeth ddwys i gefnogi rhieni a gofalcwyr maeth i reoli ymddygiad heriol, gan sicrhau lleoliadau sefydlog a lleihau'r angen i symud plentyn bregus ymhell o'i gynefin, ffrindiau a theulu. Heb y gefnogaeth briodol, gall sefyllfaoedd o'r fath waethgu'n gyflym, gan arwain at leoliadau'n chwalu a phroblemau'n mynd yn fwy difrifol ac anodd eu datrys.

Oherwydd profiadau blaenorol – megis trawma a phroblemau cysylltiad – mabwysiadir dull therapiwtig perthynol, yn seiliedig ar ymddiriedaeth ac ymrwymiad gwirfoddol. Mae hyn yn arbennig o bwysig wrth gefnogi pobl ifanc sy'n gadael gofal. Sicrhau nad yw'r gefnogaeth yn cael ei "orfodi", fod y person ifanc yn cytuno ac eisiau cymryd rhan, gan fod canlyniadau cadarnhaol yn dibynnu ar gymhelliant yr unigolyn. Mae'r broses yn cael ei harwain gan y person ifanc ei hun.

SUT GALLWN WNEUD PETHAU'N WELL?

Gofalwyr di-dâl: cryfhau'r gwasanaethau craidd

Dengys ymchwil gan Age Cymru fod dros 370,000 o ofalwyr di-dâl yng Nghymru, ac nad yw llawer ohonynt yn ymwybodol o'r cymorth sydd ar gael iddynt. Mae'r Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru hefyd wedi tynnu sylw at eu cyfraniad enfawr – gwerth biliynau i'r economi – ond yn aml ar gost sylweddol i'w hiechyd a'u llesiant eu hunain.

Er bod sesiynau gwybodaeth a gweithgareddau cymunedol yn parhau, ac y ceir gwaith cadarnhaol gyda gofalwyr ifanc drwy bartneriaeth gyda *Gweithredu Dros Blant*, cydnabyddir nad yw'r gwasanaethau craidd ar gyfer gofalwyr di-dâl mor gryf ag y dylent fod, ac mae angen gwella sylweddol.

App AIDI yn rhoi cefnogaeth i Ofalwyr Ifanc

Canfu adolygiad diweddar gan Arolygiaeth Gofal Cymru fod heriau'n parhau o ran casglu a chofnodi data ar asesiadau a chymorth i ofalwyr (**gweler tudalen 40**). Nid oedd bob amser yn glir a gafodd pob gofalwr asesiad priodol nac a gofnodwyd gwybodaeth am gymorth yn gyson. Mae gwella'r broses hon yn hanfodol er mwyn bodloni dyletswyddau statudol ac i sicrhau bod gofalwyr yn cael eu cyfeirio'n effeithiol at gymorth addas – gan gynnwys gwasanaethau'r trydydd sector – i atal eu hanghenion rhag dwysáu. Ers dechrau 2025 gwnaed gwaith pellach ar gofnodi asesiadau yn gywir ac eisoes fe welir wahaniaeth gyda data yn dangos fod dros dwbwl o asesiadau wedi eu cynnal yn 2024/25 o'i gymharu â 2023/24 (**492 o'i gymharu â 255**).

Dros y flwyddyn nesaf, y bwriad yw cydweithio'n rhanbarthol i gytuno ar gynllun gweithredu i gryfhau'r ddarpariaeth. Bydd hyn yn cynnwys datblygu systemau ar y cyd â'r trydydd sector, fel bod gofalwyr di-dâl yn gallu cynllunio ymlaen llaw ar gyfer unrhyw argyfyngau neu gyfnod lle na allant barhau i ofalu.

Gwella mynediad: symleiddio'r drysau ffrynt i wasanaethau cymdeithasol

Mae mynediad at wasanaethau cymdeithasol yn gallu bod yn gymhleth i unigolion a theuluoedd sy'n dod ato am y tro cyntaf. Yn y sefyllfaoedd hyn, symleiddio yw'r gorau, ac mae angen sicrhau bod y "drysau ffrynt" – sef y gwasanaethau sy'n derbyn cyfeiriadau cychwynnol – yn hawdd eu defnyddio ac yn rhoi profiad cyson i drigolion.

Ar hyn o bryd, mae gan yr Adran Oedolion dros ugain o ddrysau ffrynt gwahanol. Gall hyn arwain at gymhlethdod ac anghysondeb, ac felly cydnabyddir yr angen i wella. Bwriedir ailfodelu'r trefniadau hyn, gan gydweithio gyda Galw Gwynedd (Canolfan Cyswllt Cwsmer y Cyngor) a'r Bwrdd Iechyd, er mwyn symleiddio'r system a gwneud defnydd mwy effeithlon o'r adnoddau sydd ar gael.

Ymestyn allan: Peilot Gafael Llaw

Fel rhan o'r gwaith atal, mae pethau gellir ei gynnig tu hwnt i wasanaethau traddodiadol yn bwysig fel modd o gynnal llesiant unigolion. Gweithredir y prosiect peilot Gafael Llaw, a ariannir drwy grant. Cyniga'r prosiect ddull personol a rhagweithiol o gefnogi trigolion drwy gynnal sgysiau llesiant gyda thrigolion hŷn, gan eu tywys tuag at gymorth sy'n eu galluogi i fyw bywydau da, cymryd rhan yn y gymuned, a lleihau'r risg o broblemau neu argyfyngau yn y dyfodol.

Dechreuodd y prosiect drwy gynnig yr opsiwn i unigolion sy'n gwneud cais am fathodyn parcio anabl dderbyn galwad ffôn llesiant a gobeithir ymestyn y prosiect yn ystod 2025/26.

PA GYNNYDD A WNAED YN ERBYN ADDEWIDION LLYNEDD?

Addewidion llynedd	Cynnydd
Cynnal adolygiad llawn o wasanaethau gofal dydd ar draws y sir.	
Gwneud mwy o waith i sicrhau fod systemau taliadau uniongyrchol yn effeithiol, hygyrch ac yn hawdd i'w ddefnyddio i bawb.	
Datblygu'r cymorth sydd ar gael i ofalwyr di-dâl ymhellach i sicrhau fod gan bob ofalydd y cyfleoedd priodol i weithio, hamddena a hyfforddi.	
Edrych ar sefydlu a datblygu hybiau cymunedol yn yr ardaloedd hynny sy'n parhau heb adnodd.	

ADDEWIDION 2025/26

1. Cryfhau'r gefnogaeth i ofalwyr di-dâl:

Yn ystod 2025/26, bydd y ffocws ar sicrhau bod gofalwyr di-dâl yn cael eu hadnabod yn gynnar ac yn derbyn cefnogaeth lawn i'w helpu i barhau yn eu rôl heb beryglu eu lles eu hunain. Bwriedir gweithio ar lefel ranbarthol i ddatblygu cynllun gweithredu fydd yn arwain at wasanaethau cryfach sy'n ymateb yn well i'w hanghenion.

2. Cwblhau'r gwaith ar edrych ar drysau ffrynt:

Bwriedir ai-edrych a symleiddio'r "drysau ffrynt" i greu profiad cyson a syml i drigolion wrth iddynt gael mynediad at wasanaethau cymdeithasol, gan wella effeithlonrwydd a hygyrchedd.

3. Gwneud defnydd o system Low Income Family Tracker (LIFT) i ymateb yn rhagweithiol i heriau costau byw:

Defnyddir y system LIFT i nodi unigolion a theuluoedd mewn angen, eu cefnogi i hawlio'r budd-daliadau y mae ganddynt hawl iddynt, a chynnig cymorth pellach i leihau effaith tlodi ar fywydau pobl Gwynedd.

4. Cefnogi'r hybiau a model cynaliadwy:

Er bod prif gerrig milltir y prosiect wedi eu cyflawni, bwriad 2025/26 yw adolygu trefniadau presennol, gan greu model mwy cynaliadwy a chydweithredol gyda phartneriaid ar gyfer y dyfodol.

Mae rhestr lawn o flaenoriaethau strategol ar gyfer y flwyddyn nesaf i'w gweld yn: [**Gwynedd Ofalgar**](#)

PARTNERIAETH AC INTEGREIDDIO

- *“Mae partneriaethau effeithiol ar waith i gomisiynu a darparu canlyniadau cynaliadwy a chwbl integredig o safon uchel i bobl.”*
- *“Mae pobl yn cael eu hannog i gyfrannu at gynllunio a darparu eu gofal a’u cymorth fel partneriaid cyfartal.”*

Y GWAHANIAETH A WNAED: STORI LISA A CERYS

Mae Lisa (58 oed) mewn cartref preswyl gan ei bod angen gofal 24 awr. Ei dymuniad yw cael byw yn ei chymuned.

Mae Cerys (58) wedi symud dros dro i gartref preswyl ar ôl treulio misoedd yn yr ysbyty. Mae hi'n fregus i ddylanwad allanol gyda diagnosis o niwed ymennydd oherwydd alcohol.

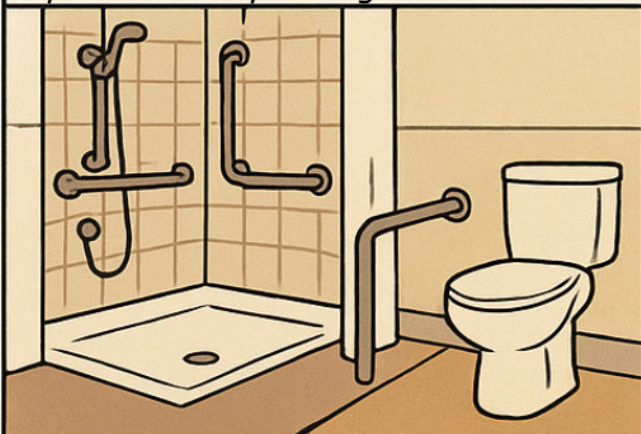
Nid yw'r cartrefi preswyl yn addas i'w hanghenion ac mae'r ddwy yn anhapus.

Ystyriwyd opsiynau i'r ddwy gyd-fyw mewn Uned Tenantiaeth gyda chefnogaeth 24 awr y dydd.

Mae angen rhywfaint o addasiadau i'r ystafell ymolchi er mwyn iddynt allu symud i mewn yn ddiogel.

Bydd y fflat yn gwella ansawdd bywyd y ddwy, gan roi mwy o ryddid, cwmniaeth ac annibyniaeth iddynt.

BETH YDYM YN EI WNEUD YN DDA?

GWASANAETHAU CYMDEITHASOL

System ddata newydd

Nodwyd yn adroddiad y llynedd fod pryder ynghylch system dal data'r gwasanaethau cymdeithasol – WCCIS (CareDirector) – gan fod y gefnogaeth ar ei gyfer yn dod i ben ym mis Ionawr 2026. Pery risg sylweddol gan mai dyma un o'r systemau mwyaf hanfodol i'r gwasanaeth.

Ers hynny, mae'r Gwasanaeth Fusnes, y Tîm Caffael Corfforaethol, y Gwasanaeth Technoleg Gwybodaeth a chydweithwyr ledled y Gogledd wedi cydweithio ac wedi llwyddo i gyrraedd cam tendro o fewn amserlen heriol iawn. Disgwylir cadarnhad o gyllid cenedlaethol ar gyfer y rhaglen Cysylltu Gofal yn fuan, ond mae hefyd yn hanfodol sicrhau cyllid pellach ar gyfer 2025/26 er mwyn ymgymryd â'r gwaith trosglwyddo.

Gobeithir y bydd y system newydd yn hwyluso'r tasgau cofnodi i'r gweithlu ac yn cryfhau'r cyfathrebu â thrigolion. Gwynedd fydd y sir gyntaf yng Ngogledd Cymru i wneud y newid, gyda gwaith paratoi a hyfforddiant sylweddol i'r gweithlu i'w gynnal yn ystod y flwyddyn nesaf.

Gostyngiad yn ymddygiad gwrth-gymdeithasol yng Ngwynedd

Fe welwyd **gostyngiad o bron i 9% yn nifer yr achosion o ymddygiad gwrthgymdeithasol** yng Ngwynedd yn 2024/25 o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol – **sef dros 150 yn llai o achosion** a adroddwyd i'r Heddlu. Dengys hyn fod y bartneriaeth sefydlog rhwng y Cyngor a'r Heddlu yn gweithio'n dda ac yn cael effaith gadarnhaol ar gymunedau.

Serch hynny, mae rhai ardaloedd yn dal i brofi problemau ymddygiad gwrthgymdeithasol, ac felly mae monitro parhaus yn digwydd. Gwneir gwaith cydweithredol gyda Chynghorau Tref a Chymuned, yr Adran Briffyrdd a'r Heddlu, er mwyn gosod camerau teledu cylch cyfyng (CCTV) lle bo'r angen yn codi fwyaf.

Yn ogystal, mae dyletswydd newydd ar waith ledled Cymru, sy'n ei gwneud yn ofynnol i sefydliadau gydweithio i atal a lleihau trais difrifol. Cydweithia'r Cyngor gyda'r Grŵp Llywio Rhanbarthol ac yn ystod 2024/25 fe gafwyd £82,000 o gyllid i gynnal prosiectau ataliol ac ymyrraeth gynnar gyda phlant a phobl ifanc. Mae'r cyllid hwn, ymhlith pethau eraill, wedi cefnogi prosiectau i herio stereoteipiau rhywedd ac ymddygiad niweidiol gwrywaidd ymhlith bechgyn a dynion ifanc, a hefyd i godi ymwybyddiaeth o drais rhywiol a hyrwyddo consensws a pharch mewn perthnasoedd drwy sesiynau mewn ysgolion.

Caernarfon yn un tref sydd wedi gweld mantais system teledu cylch cyfyng (CCTV) newydd

BETH YDYM YN EI WNEUD YN DDA?

GWASANAETHAU OEDOLION

Cysylltu bywydau Gwynedd a Môn

Mae Cynllun Cysylltu Bywydau Gwynedd a Môn yn rhaglen arbennig sy'n cysylltu pobl ag anghenion gofal (megis pobl hŷn, pobl sydd ag anableddau dysgu, neu anghenion iechyd meddwl, corfforol neu synhwyrdd) ag unigolion neu deuluoedd cymwys sydd â lle i'w croesawu. Cyniga'r Cymwynaswyr ("Enablers") lety, cymorth dyddiol, gofal ysbaidd neu ddarpariaeth hirdymor mewn amgylchedd cartrefol ac annibynnol. Trwy'r cynllun, caiff pobl eu cefnogi i fyw bywyd ystyrlon mewn cymuned, gan gryfhau lles a chysylltiadau cymdeithasol.

Yn ystod y flwyddyn, cafodd dwy o Wynedd, Catherine a Liz, eu cydnabod am eu gwaith rhagorol fel "Llysgenhadon Cysylltu Bywydau". Maent wedi gwasanaethu fel aelodau gweithredol o'r Cynllun ers ugain mlynedd, gan hyrwyddo'r buddion yn ehangach ledled y Deyrnas Unedig. Fel y gwelir yn y dyfyniad gan Catherine, mae wedi dangos y gwerth mewn adeiladu perthnasoedd cadarn a chryf – gan adlewyrchu ysbryd cydweithredu gwirioneddol.

//
Dw i'n caru byw gyda Liz. Weithiau da ni'n gwneud pethau gyda'n gilydd, neu weithiau ar ben fy hun – fel garddio, mynd a'r ci am dro, mynd i siopa, i'r traeth – pethau arferol... Dw i'n gallu gwneud y pethau dw i'n eu mwynhau ac yn cael y rhyddid i fyw'r bywyd, heb neb ddweud bod yn rhaid i fi fynd i'r gwely am amser penodol, neu fwyta ar yr un amser bob dydd. Bywyd teuluol yw hwn – ac mae'n berffaith.
//

Cyd-weithio â'r Bwrdd Iechyd

Mae'r Timau Adnoddau Cymunedol (TAC) yn cynnwys staff iechyd, gofal cymdeithasol (gweithwyr cymdeithasol, therapyddion galwedigaethol ac ymarferwyr) a'r trydydd sector sy'n gweithio'n agos gyda meddygfeydd teulu lleol i ddarparu modelau integredig o wasanaeth er budd pobl Gwynedd.

Dengys ymchwil fod cydleoli timau yn gwella ymarfer, gan arwain at rannu gwybodaeth yn gyflymach, datrys problemau ar unwaith a chynnig ymatebion mwy cyd-gysylltiedig i gyfarch anghenion unigolion. Yn ardal TAC Bangor, Eifionydd a Llŷn, mae gweithwyr oedolion o'r Cyngor bellach yn rhannu'r un adeilad neu swyddfa â gweithlu iechyd, gan gryfhau'r cydweithio ar lefel weithredol. Sefydlwyd trefniadau cydleoli pellach mewn is-ardaloedd yn Ysbyty Tywyn, Plas Pengwaith yn Llanberis, Yr Hen Glinig ym Mhenygroes, a Chanolfan Feddygol Blaenau Ffestiniog.

Gwelwyd gwelliant yn y berthynas waith gyda thimau rhyddhau'r ysbyty drwy drefniant un pwynt cyswllt a chyfarfodydd wythnosol i drafod cleifion penodol. Mae hyn yn hwyluso blaenoriaethu'r rhai sy'n feddygol barod i fynd adref, ac fe ddefnyddir arbenigedd lleol y TAC i ddarparu'r gwasanaeth priodol ac addas. Tra bod cyfyngiadau systemau data cleifion yr ysbyty wedi achosi rhai rhwystrau, mae gwaith datblygu ar y gweill i wella effeithlonrwydd rhannu gwybodaeth.

Er bod Polisi Meddyginiaeth Gofal Cartref Cyngor Gwynedd wedi bod yn gam cadarnhaol a phendant i warchod staff a gofaluwyr cartref, bu rhai anawsterau wrth gyfathrebu gyda thimau iechyd. Amlygwyd yr angen am eglurder pellach yn ystod 2025/26.

Ar lefel strategol, mae'r Bwrdd Rheoli TAC wedi parhau i gyfarfod, gyda phenodiad rheolwr prosiect wedi galluogi rhai ffrydiau gwaith i symud ymlaen. Cydnabyddir fod newidiadau personél sydd ar y gweill yn y Bwrdd Iechyd a'r Cyngor yn creu risg, ond drwy barhau i gyfarfod yn rheolaidd a chyfathrebu yn agored, mae modd diogelu'r dull integredig sy'n greiddiol i lwyddiant y TAC.

BETH YDYM YN EI WNEUD YN DDA?

GWASANAETHAU PLANT

Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb

Ar ôl digwyddiadau erchyll o gam-drin plant yng Ngwynedd, sefydlwyd Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb i ddysgu gwersi a sicrhau newidiadau pendant a chadarnhaol, gan ganolbwyntio ar bartneriaeth, agoredrwydd ac atebolrwydd.

Yn Chwefror 2025, penodwyd yr Athro Sally Holland, cyn-Gomisiynydd Plant, yn Gadeirydd Annibynnol y Bwrdd. Mae'r Bwrdd yn annog cydweithio rhwng y Cabinet, swyddogion y Cyngor, Tîm Rheoli Ysgol Friars, a chyrrff cenedlaethol fel Estyn, Arolygaeth Gofal Cymru, Swyddfa Comisiynydd Plant a Llywodraeth Cymru. Trwy gasglu tystiolaeth a rhannu dysg, mae'r Bwrdd yn sicrhau gweithredu camau clir i ddiogelu plant Gwynedd i'r dyfodol.

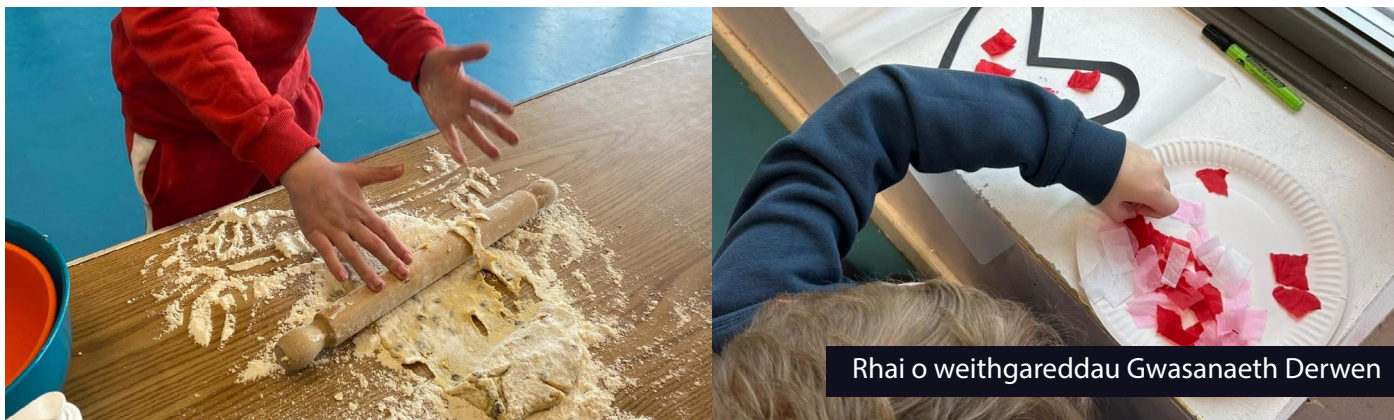
Cydweithio i wella gwasanaethau i blant anabl yn Gwynedd

Ar ddechrau'r flwyddyn, cododd yr Aelod Cabinet dros Wasanaethau Plant bryder am yr amseroedd aros am asesiadau nyrsio a seicoleg ar gyfer plant oedd yn derbyn gwasanaeth drwy dîm Derwen. Daeth yn amlwg bod heriau sylweddol yn wynebu plant oedd angen asesiad nyrsio a bod yn rhaid iddynt aros hyd at ddwy flynedd amdano. Heb os, caiff hyn effaith negyddol ar y plant a'i teuluoedd.

I fynd i'r afael â'r sefyllfa, cymerwyd nifer o gamau cadarnhaol. Bu trafod rhwng y Cyngor a'r Bwrdd lechyd, ac fe ail-sefydlwyd Bwrdd Rheoli Derwen. Comisiynwyd gwaith ymchwil allanol i edrych ar y prosesau a meini prawf cymhwysedd, adolygu dulliau gweithredu'r gwasanaeth, a chynghori ar weithio intra-broffesiynol effeithiol. fel rhan o'r adolygiad, casglir adborth gan deuluoedd, plant, a staff i sicrhau bod y gwasanaethau'n effeithiol, hyblyg ac yn canolbwyntio ar anghenion unigolion.

Mae'r Cyngor a'r Gwasanaethau lechyd wedi bod yn agored i rannu adnoddau, gwneud rolau staff yn fwy hyblyg, a sicrhau bod y gwasanaethau'n fwy addas i anghenion plant anabl. Megis dechrau mae'r gwaith a cydnabyddir fod angen gweithio ar fyrder er mwyn lleihau'r rhestrau ac amseroedd aros.

Ar 31 Mawrth 2025 roedd **509 o blant a pobl ifanc yn agored i wasanaethau Derwen**. Bwriedir gynnal gwaith ymchwil mewnol hefyd i edrych ar dueddiadau poblogaeth, gan ddilyn patrwm Llechen Lan y Gwasanaethau Oedolion Hŷn. Y gobaith yw gallu ateb a mynd i'r afael â'r cwestiwn sylfaenol: pam bod nifer y plant a phobl ifanc anabl (gan gynnwys rhai gyda chyflyrau niwroddatblygiadol) wedi cynyddu, hyd yn oed wrth i nifer yr enedigaethau yng Ngwynedd leihau ers 2012. Bydd y gwaith hwnnw'n mynd rhagddo yn ystod y flwyddyn nesaf gan ystyried y gallu o fewn y gwasanaethau cymdeithasol a'r Adran Addysg (Anghenion Dysgu Ychwanegol) i ddiwallu'r anghenion dros yr ugain mlynedd nesaf.

SUT GALLWN WNEUD PETHAU'N WELL?

Cynllunio'r dyfodol: llety anghenion gofal

Er bod cynnydd da wedi bod gyda chynlluniau Tai Gofal Ychwanegol mewn rhai ardaloedd, megis safle Penrhos (Arddan Llŷn) ac ardal Caernarfon, mae'r gwaith o adnabod safleoedd addas ar gyfer ardal Dolgellau wedi cymryd mwy o amser nag oedd disgwyl. Yn ystod 2025/26 bydd angen dod i benderfyniad ar y ffordd ymlaen ar gyfer darpariaeth Tai Gofal Ychwanegol yn ardal Dolgellau.

Ar hyn o bryd, mae llai o opsiynau llety ar gael i rai unigolion sydd angen gofal neu cefnogaeth. Cydnabyddir bod angen cryfhau cynllunio strategol er mwyn adnabod anghenion llety gofal (gan gynnwys cartrefi nyrsio, cartrefi preswyl, Tai Gofal Ychwanegol, llety â chymorth, tai â chymorth, a thai wedi'u haddasu) dros y degawdau nesaf. Felly, yn ystod 2024/25, daethpwyd a grŵp mewnol o swyddogion o'r gwasanaethau cymdeithasol ac Adran Tai ac Eiddo y Cyngor at ei gilydd i fynd i'r afael â hyn.

Fel rhan o'r broses hon, bwriedir defnyddio cwmni allanol i ymchwilio i dueddiadau ac i fapio pa ardaloedd fydd angen darpariaeth ychwanegol. Gobeithir penodi'r tendr a dechrau'r gwaith modelu yn 2025/26, gan sicrhau bod y gwasanaethau'n cael eu cynllunio'n briodol i ddiwallu anghenion presennol a'r dyfodol.

Angen cryfhau trefniadau partneriaeth trydydd sector

Mae cydweithio gyda'r trydydd sector yn allweddol os ydy'r Cyngor am ddefnyddio adnoddau'n effeithiol a sicrhau canlyniadau gwell i drigolion. Cydnabyddir eu rôl werthfawr mewn darparu gwasanaethau sy'n rhoi pobl yn ganolog.

Cynhaliwyd pedwar gweithdy i gryfhau partneriaethau gyda'r trydydd sector yn ystod hydref 2024, ond bu oedi yn yr ail hanner o'r flwyddyn oherwydd blaenoriaethau eraill. Bwriedir ailafael yn y gwaith yn fuan, gan gynnwys mabwysiadu "Compact" newydd i osod sail glir i'r berthynas. Y bwriad yw sefydlu egwyddorion cydweithio sy'n pwysleisio agoredrwydd, hyblygrwydd, cynnwys sefydliadau yn gynnar mewn trafodaethau, a threfniadau cyllido clir.

Parha'r cyfarfodydd rheolaidd gyda Mantell Gwynedd. Yn ystod 2025/26 edrychir ymlaen at gydweithio pellach drwy lansio prosiect peilot *Cynllun Ffrindiau*, sy'n anelu at leihau unigrwydd, cryfhau cysylltiadau cymunedol, a chefnogi unigolion sy'n fregus – gan gynnwys drwy ddarparu cymorth ymarferol megis danfon meddyginiaeth lle bo'r angen yn codi.

PA GYNNYDD A WNAED YN ERBYN ADDEWIDION LLYNEDD?

Addewidion llynedd	Cynnydd
Gweithio gydag awdurdodau lleol eraill, y Bwrdd Partneriaeth Ranbarthol, Iechyd a Gofal Digidol Cymru (DHCW), a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru i gaffael system newydd ar gyfer casglu a chadw data Gwasanaethau Cymdeithasol (WCCIS).	
Penodi, ar y cyd â'r Bwrdd Iechyd, rheolwr prosiect i ddatblygu'r Timau Adnoddau Cymunedol.	
Parhau i weithio â partneriaid yn y sector dai er mwyn ehangu'r ddarpariaeth o dai gofal ychwanegol.	
Cydweithio â Mantell Gwynedd er mwyn cysoni trefniadau ariannu ar gyfer y trydydd sector.	
Edrych i fuddsoddi yn y cynllun Catalydd Cymunedol i gefnogi creu rhagor o ficro-fentrau gofal.	

ADDEWIDION 2025/26

1. Trosglwyddo i'r system ddata newydd:

Yn ystod 2025/26, bydd angen cwblhau trosglwyddiad i'r system ddata newydd, gan sicrhau hyfforddiant cynhwysfawr i'r gweithlu.

2. Cryfhau'r cydweithio â'r Bwrdd Iechyd:

Bydd y ffocws y flwyddyn nesaf ar wella'r systemau data sy'n cefnogi rhyddhau o'r ysbyty a parhau i adeiladu ar y berthynas gadarn tra bo newidiadau personél yn digwydd ar lefel strategol. Anelir at gryfhau cyfathrebu gyda thimau iechyd – yn arbennig o ran Polisi Meddyginiaeth Gofal Cartref y Cyngor.

3. Adolygu trefniadau Gwasanaeth Derwen:

Bydd y cyd-weithio yn parhau er mwyn ceisio mynd i'r afael â amseroedd aros asesiadau nyrsio a seicoleg. Bwriedir cwblhau'r gwaith ymchwil i ddeall twf poblogaeth plant anabl er mwyn sicrhau bod gwasanaethau Derwen ac Anghenion Dysgu Ychwanegol yn addas i anghenion y dyfodol.

4. Cwblhau adolygiad o'r trefniadau cyd-weithio â'r Trydydd Sector:

Yn 2025/26, bydd y ffocws ar ailafael a chryfhau partneriaethau gyda'r trydydd sector, gan gynnwys mabwysiadu Compact newydd i sefydlu sail glir i gydweithio. Bwriedir hefyd gydweithio â Mantell Gwynedd ar y Pilot Cynllun Ffrindiau.

5. Datblygu Cynllun Strategol ar gyfer llety gofal i'r dyfodol:

Comisiynir ymchwilwyr allanol i ddadansoddi tueddiadau a mapio'r anghenion o ran llety gofal. Bydd hyn yn gosod sail i gynllunio'n strategol er mwyn cryfach a diwallu anghenion trigolion Gwynedd.

Mae rhestr lawn o flaenoriaethau strategol ar gyfer y flwyddyn nesaf i'w gweld yn: [Gwynedd Ofalgar](#)

LLES

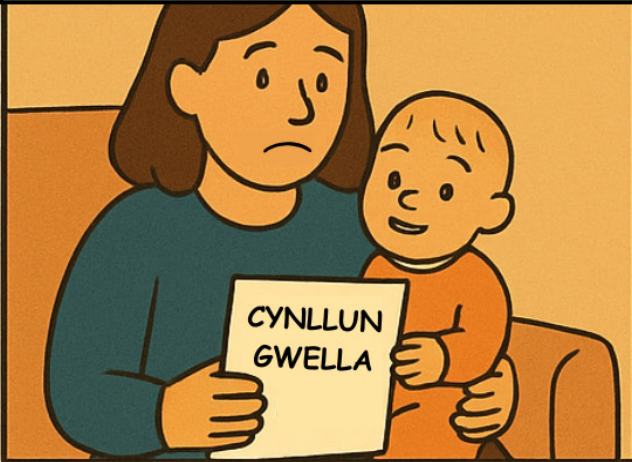
- “Mae pobl yn cael eu hamddiffyn a’u diogelu rhag camdriniaeth ac esgeulustod ac unrhyw fathau eraill o niwed.”
- “Mae pobl yn cael eu helpu i reoli eu llesiant a gwneud eu penderfyniadau eu hunain fel y gallant gyrraedd eu potensial llawn a byw’n annibynnol cyhyd â phosibl.”

CIPLUN MEWN RHIFAU:

280 O BLANT MEWN GOFAL 	82% O GYFEIRIADAU PLANT YR YMATEBWYD IDDYNT O FEWN Y CYFNOD STATUDOL 	92% O GYFEIRIADAU DIOGELU OEDOLION YR YMATEBWYD IDDYNT O FEWN 7 DIWRNOD 	694 O OEDOLION WEDI DERBYN CYNGOR A CHYMORTH GAN Y GWASANAETHAU CYMDEITHASOL STATUDOL
185 O BLANT MEWN LLEOLIADAU MAETHU 	356 YN AROS AM ASESIAD DOLS 	7,785 O GYFEIRIADAU PLANT 	TÎM AWTISTIAETH: NIFER O YMHOLIADAU AM WYBODAETH, CYNGOR A CHYMORTH 267

Y GWAHANIAETH A WNAED: STORI ENLLI

Mae Enlli yn fam awtistig. Roedd ei phlentyn ar y gofrestr amddiffyn yn dilyn sawl digwyddiad difrifol.

Mynegwyd pryder am ddealltwriaeth Enlli o'r newid oedd ei angen. Gwnaed cyfeiriad i'r Tîm Awtistiaeth.

Gweithiodd y tîm gydag Enlli i adnabod ei chryfderau a'i helpu i ddeall pryd i ofyn am gymorth.

Datblygwyd rhai strategaethau i gefnogi Enlli, fel cyflwyno calendr i helpu gadw trefn ar apwyntiadau.

Er fod sefyllfaoedd newydd yn her i Enlli, gyda chymorth, llwyddodd i fynychu Grŵp Mam a Babi lleol.

Mae sefyllfa Enlli a'i merch yn dal o wella gyda chefnogaeth sawl tîm.

BETH YDYM YN EI WNEUD YN DDA?

GWASANAETHAU CYMDEITHASOL

Cynydd yn y cymorth i bobl awtistig a'u teuluoedd

Sefydlwyd Tîm Awtistiaeth Gwynedd i gefnogi unigolion awtistig – o bob oed – a'u teuluoedd i fyw bywyd llawn a boddhaus. Yn ystod y flwyddyn, **derbyniodd y gwasanaeth 267 o ymholiadau am wybodaeth, cyngor a chymorth (IAA).**

Er mwyn sicrhau tegwch a mynediad ehangach i fwy o bobl o bob oed, newidiwyd ffocws y gwasanaeth o ddarparu arbenigedd unigol i gynnig hyfforddiant a chanllawiau i weithwyr proffesiynol, yn enwedig o fewn gwasanaethau cymdeithasol ac addysg. Bellach mae **dros 1,000 wedi cwblhau hyfforddiant lefel sylfaenol a bron i 300 wedi cwblhau'r modiwl lefel uwch.**

Mae'r gwasanaeth hefyd wedi cynyddu cyfleoedd cymunedol drwy weithgareddau megis 'Paned a Sgwrs' i rieni a gofalwyr, a'r Clwb Niwro i bobl ifanc. Mae unigolion awtistig – plant, pobl ifanc, oedolion, rhieni a gofalwyr – yn rhan annatod o'r broses ddatblygu, a grŵp rhanddeiliaid bellach yn cyfarfod yn chwarterol. Dengys adborth gan unigolion a rhieni yr effaith gadarnhaol y gwasanaeth, gan gynnwys datblygiad personol, hyder, a gwell dealltwriaeth o hunaniaeth.

Ym mis Chwefror a Mawrth 2025, cynhaliwyd Sioe Deithiol Niwro mewn partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr i godi ymwybyddiaeth o wasanaethau ar gyfer teuluoedd niwroamrywiol. Roedd y digwyddiadau'n cynnwys ffair wybodaeth, gweithdai, a phrofiadau synhwyrdd. **Mynychodd 566 o bobl, gyda 38 o wasanaethau lleol yn bresennol.** Roedd y sioe yn lwyddiant ac yn gam pwysig i wella mynediad at gymorth arbenigol yng Ngwynedd.

// Dwi wedi dysgu lot am fy hun ers gweithio hefo'r tîm, Dwi rŵan yn deall ac yn gallu rheoli fy emosiynau, dwi wedi datblygu hyder i ail gysylltu â hen ffrindiau ond mwy na dim dwi'n gwybod rŵan fy mod i yn iawn fel ac ydw i, dwi ddim angen cuddiad na trio newid i neb, dwi'n deall y ffodd dwi'n ymgysylltu ar byd o fy nghwmpas. DWIN WELL NA OK, DWIN OSYM!! //

Aelodau Cabinet, Cyng. Menna Trenholme a Cyng. Paul Rowlinson, gyda'r Tîm Awtistiaeth yn y Sioe Deithiol Niwro

BETH YDYM YN EI WNEUD YN DDA?

GWASANAETHAU OEDOLION

Sefydlu Gwasanaeth Iechyd Meddwl newydd

Lansiwyd y Gwasanaeth Iechyd Meddwl newydd ym mis Mai 2024 a bellach mae timau gwaith cymdeithasol wedi sefydlu, gyda swyddfeydd yng Nghaernarfon ac ym Mhenrhyn. Tra bod gwahanu'r gwasanaeth oddi-wrth yr elfen iechyd yn groes i fwriad integreiddio, roedd y penderfyniad yn angenrheidiol er mwyn cynnig cymorth holistig ag ataliol i unigolion sy'n byw â problemau iechyd meddwl. Gwelir gwelliant yn yr ymarfer gyda gweithwyr yn darparu cefnogaeth iechyd meddwl o fewn y gymuned, gan ganolbwyntio ar ymateb i anghenion unigolion ac adferiad.

Derbyniwyd bron i 400 o gyfeiriadau ers sefydlu'r gwasanaeth newydd. Mae cydweithio agos yn parhau â'r gwasanaethau iechyd meddwl clinigol. Cynhelir cyfarfodydd wythnosol gyda'r Bwrdd Iechyd, a datblygwyd grwpiau cymorth i unigolion ar y cyd yn Arfon. Mae cynlluniau ar y gweill i ddatblygu grwpiau pellach yn Nefyn a Dolgellau.

Gwerthfawrogiad o weithwyr ein cartrefi preswyl

Yn ystod y flwyddyn, ymwelodd y Cyfarwyddwr â phob un o gartrefi preswyl mewnol y Cyngor. Un neges a ddaeth yn amlwg dro ar ôl tro oedd bod lles preswylwyr wrth wraidd y gwaith a wneir. Er mai'r nod bob amser yw galluogi pobl i fyw yn eu cartrefi a'u cymunedau mor hir â phosib, mae lle i gartref preswyl barhau'n opsiwn pwysig i rai unigolion.

Mae lle i wella ar safonau adeladedd ein cartrefi mewnol ac mae'n fwriad gwneud gwaith yn y flwyddyn sydd i ddod gyda'r Adran Tai ag Eiddo (fel y nodir ar [dudalen 30](#)) i ystyried pa waith sydd ei angen ar bob cartref a beth fyddai goblygiadau ymarferol a chyllidol ar wneud y gwaith hwnnw a argymhellir. Mae sicrhau llety addas, diogel a chyfforddus yn hanfodol ar gyfer pob preswlydd.

Isod, mae llythyr diweddar gan un teulu sy'n tystio i'r gofal eithriadol a ddarperir yn un o'r cartrefi, Plas Pengwaith yn Llanberis:

“Ar ran y teulu oll, dymunwn ddiolch yn ddiffael i chi Deulu Plas Pengwaith am eich gofal arbennig am mam dros y bedair blynedd diwethaf.

Cafodd mam y gofal cynnes, caredig, Cymreig gorau posib. Roeddwn weithiau'n meddwl ei bod mewn 'Hotel' a dwi'n synnu dim! Hefyd, roedd wastad yn canmol y 'genod' a'r bwyd a doedd dim llawer ar ôl ar ei blat fel arfer dwi'n siwr.

Dwi'n cofio rhywun yn ffonio rhyw fis Tachwedd i ofyn am fwy o sgertiau iddi. Roedd rhaid prynu rhai newydd a gofynnais pa seis oedd ei angen?

“Un deg dau” medda rhywun cyn newid ei meddwl yn syth a dweud “Na sa'n well ei gwneud nhw'n un deg pedwar o gofio fod Dolig yn nesau!”

Brilliant - roedd mam yn hoffi hwyl ac roedd yr hiwmor a'r herian a fu'n rhan ohono yn ei siwtio i'r dim...gallwch ddal eich penna'n uchel a bod yn falch o'r gwasanaeth arbennig rydych yn ei ddarparu i'r henoed fel mam (98) a oedd, ar un adeg, flynyddoedd maith yn ôl, yn ifanc a heini fel chi!

BETH YDYM YN EI WNEUD YN DDA?

GWASANAETHAU PLANT

Cefnogaeth maethu a mabwysiadu

Ar ddiwedd Mawrth 2025 roedd 280 o blant Gwynedd mewn gofal, gyda 185 ohonynt (66%) mewn lleoliadau maethu – y rhan fwyaf gyda gofawyr Maethu Cymru Gwynedd.

Darperir cefnogaeth amhrisiadwy gan deuluoedd maeth lleol. Gwelir enghreifftiau personol sydd yn tystio i'r effaith ac yn dangos gwir werth a dylanwad hirdymor maethu ar fywydau plant a phobl ifanc. [Rhannodd un ferch ifanc, Jenna, ei phrofiadau gyda Maethu Cymru yn ddiweddar.](#)

Fodd bynnag, mae'n her barhaus i ddenu digon o ofalwyr maeth newydd, yn enwedig i ofalu am bobl ifanc yn eu harddegau a'r rhai ag anghenion mwy cymhleth a dwys.

Er mwyn mynd i'r afael â hyn, mae'r Cyngor yn gobeithio cyflwyno pecyn cynhwysfawr o gefnogaeth i ofalwyr maeth – yn cynnwys buddion megis gostyngiad Treth Cyngor a mynediad at wasanaethau hamdden. Bydd y cynnig yn mynd i'r Cabinet am benderfyniad ym mis Ebrill 2025.

//

Roedd fy nheulu maeth yn golygu popeth i mi, ac maent yn dal i fod...Roedd yna ymdeimlad o berthyn a'u bod wir fy eisiau, doeddwn i erioed wedi profi hynny o'r blaen. Dewisodd fy ngofalwyr maeth fy nghrosawu i'w cartref ac i mi fod yn rhan o'u teulu.

Am y tro cyntaf erioed, roeddwn yn teimlo yn rhan o ddeinameg y teulu, roedd hyn yn rhywbeth yr oeddwn wedi bod ei eisiau ar hyd fy mywyd. Cael rhieni oedd yn fy nhrin fel eu merch. Cael perthnasau gyda brodyr a chwiorydd am y tro cyntaf – er na fu hi fawr o dro nes i ni ddechrau ffraeo fel brodyr a chwiorydd!

Ond roedd yn teimlo'n normal ac yn naturiol. 'Roeddwn i wir yn hapus. Yn hapusach nag yr oeddwn erioed wedi bod o'r blaen.

//

Datblygu Cartrefi Grŵp Bychain i blant mewn gofal

Mae datblygu darpariaeth breswyl i blant mewn gofal yn ganolog i weledigaeth Llywodraeth Cymru o greu model dielw ar gyfer gwasanaethau plant, ac yn flaenoriaeth amlwg i Gynghorwyr Gwynedd, sy'n dymuno gweld pobl ifanc yn cael eu cefnogi a'u cartrefu yn lleol, yn hytrach na chael eu lleoli'n bell o'r sir.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, gwnaed cynnydd sylweddol gyda'r Cynllun Cartrefi Grŵp Bychain, sydd yn rhan o Gynllun y Cyngor 2023–28. Prynwyd tri eiddo newydd yn 2024/25, ac agorwyd y cartref cyntaf ym Morfa Bychan, gyda dau blentyn bellach yn byw yno. Penodwyd rheolwraig a thim staff cyflawn i'r tŷ hwn, a gobeithir gwblhau'r broses gofrestru swyddogol gyda Arolygaeth Gofal Cymru yn fuan yn 2025/26.

Yn ogystal, prynwyd ail dŷ yn Ninorwig ac mae'r gwaith angenrheidiol yn mynd rhagddo i'w baratoi ar gyfer cofrestru. Prynwyd hefyd drydydd tŷ yn Edern, a disgwylir i blant symud i mewn dros y misoedd nesaf. Mae camau pellach ar y gweill i archwilio cyfleoedd yn Arfon, gan gynnwys opsiwn i ddatblygu ar dir sy'n eiddo i'r Cyngor.

SUT GALLWN WNEUD PETHAU'N WELL?

Rhestr aros asesiad Diogelu Rhag Colli Rhyddid (DoLS)

Diogelu rhag Colli Rhyddid (DoLS) yw'r mecanwaith cyfreithiol i ddiogelu unigolion heb alluedd meddyliol, fel pobl â dementia neu anafiadau i'r ymennydd, sy'n derbyn gofal sy'n cyfyngu ar eu rhyddid — boed mewn cartrefi gofal neu yn y gymuned.

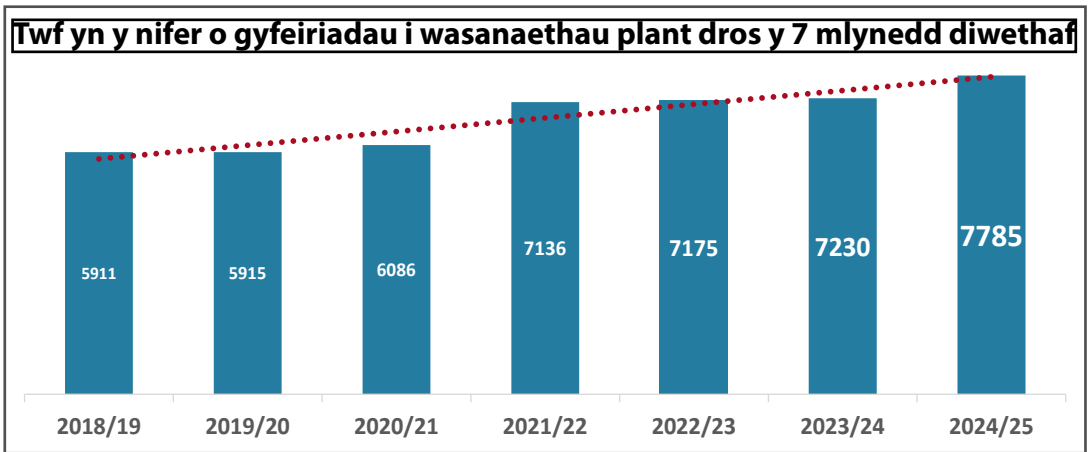
Wyneba Cyngor Gwynedd her sylweddol i gydymffurfio â'r ddyletswydd statudol i gynnal Asesiadau DoLS o fewn y terfyn amser o 21 diwrnod. Ar hyn o bryd, **dim ond 16 o'r 67 o geisiadau misol sy'n cael eu cwblhau'n brydlon**, ac oherwydd prinder adnoddau, rhaid blaenoriaethu achosion brys a dwys yn y gymuned. Nid yw'r trefniadau presennol yn gynaliadwy, gan fod pob asesiad yn cymryd o leiaf 10 awr.

Erbyn diwedd mis Mawrth 2025, **roedd 356 o unigolion yn aros am asesiad, gyda rhai wedi bod ar y rhestr am dros dair blynedd**. O ganlyniad, mae nifer o bobl yn cael eu hamddifadu o'u rhyddid heb awdurdod cyfreithiol, sef sefyllfa sy'n peri pryder difrifol i'r Cyngor. Mynegodd aelodau Pwyllgor Craffu Gofal Cyngor Gwynedd bryder gwirioneddol ynghylch y sefyllfa yn mis Mehefin 2024 ([gweler Eitem 7](#)), gan ddangos amharodrwydd i dderbyn y risg gorfforaethol sy'n gysylltiedig.

Er bod y sefyllfa'n adlewyrchu her genedlaethol, mae sicrhau diogelu hawliau'r unigolion mwyaf bregus yn flaenoriaeth allweddol. Er mwyn mynd i'r afael â'r broblem, gwnaed gais llwyddiannus am arian drwy broses bidiau corfforaethol y Cyngor ac mae'r Adran Oedolion bellach wrthi'n recriwtio dau Asesydd Budd Gorau ychwanegol gyda'r nod o leihau'r rhestr aros yn ystod 2025/26.

Blwyddyn anodd i'r Tîm Derbyn: galw uchel a chymhlethdod achosion

Bu hon yn flwyddyn fwyaf prysur i'r Tîm Derbyn Cyfeiriadau Plant ers ei sefydlu, **gyda bron i 8,000 o gyfeiriadau – cynnydd o 5% – a'r cymhlethdod cynyddol o achosion yn rhoi pwysau sylweddol ar weithlu eisoes dan straen**.

Fel nodwyd yn y rhagair ([tudalen 3](#)) ymhlith y materion mwyaf difrifol oedd achos cyhoeddus o gam-drin plant gan gyn-bennaeth ysgol - achos a amlygodd fethiannau difrifol dros gyfnod o nifer o flynyddoedd. O ganlyniad, aeth gwaith sylweddol rhagddo i adolygu polisiâu a threfniadau'r Cyngor, gan gynnwys sefydlu Cynllun Ymateb a Bwrdd Rhaglen ([tudalen 29](#)), cryfhau ein trefniadau diogelu corfforaethol (gweler rhagor o fanylion yn [Adroddiad Blynnyddol y Panel Strategol Diogelu 2024/25](#)), comisiynu sawl adolygiad, a chyd-weithio yn llawn â'r Adolygiad Ymarfer Plant (CPR) statudol sy'n ganolog i'r broses o ddysgu gwersi.

Bwriedir gweithredu ar pob un o'r argymhellion a ddaw yn sgil yr adolygiad hwn yn ystod 2025/26, gan sicrhau newid cadarnhaol er mwyn diogelu'r plant mwyaf bregus yn y sir. Yn y cyfamser, ar ddiwedd y flwyddyn sicrhawyd buddsoddiad i ehangu'r gweithlu, gan recriwtio staff ychwanegol i liniaru'r pwysau a chryfhau ymateb y gwasanaeth i'r galw cynyddol.

PA GYNNYDD A WNAED YN ERBYN ADDEWIDION LLYNEDD?

Addewidion llynedd	Cynnydd
Rhoi'r Cynllun Gwella Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid Gwynedd a Môn ar waith.	
Lansio'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl newydd yn mis Mai 2024.	
Penodi contractwr er mwyn cychwyn y gwaith adeiladu ar y Ganolfan Dolfleurig newydd yn Nolgellau.	
Agor Cartref Grŵp Bychan cyntaf y sir, ac yn edrych i ddatblygu rhagor o gartrefi cyffelyb.	

ADDEWIDION 2025/26

1. Gweithredu argymhellion yr Adolygiad Ymarfer Plant (CPR):

Bydd y Cyngor yn gweithredu pob un o'r argymhellion a ddaw yn sgil yr Adolygiad Ymarfer Plant statudol, gan sicrhau bod y gwersi a ddysgwyd o'r achos cam-drin difrifol yn arwain at welliannau pendant i drefniadau diogelu Gwynedd. Bydd y gwelliannau hyn yn ganolog i waith 2025/26.

2. Parhau i ddatblygu Cartrefi Grŵp Bychain:

Bydd y Cyngor yn cwblhau'r gwaith o baratoi ac agor dau dŷ ychwanegol yn Ninorwig ac Edern, gan ymestyn y gallu i gynnig gofal preswyl lleol i blant gydag anghenion cymhleth. Bydd y cartrefi hyn yn cynnig amgylchedd sefydlog a chefnogol, gan osgoi'r angen i symud plant i leoliadau pell a chynnal eu cysylltiad â'u cymuned leol.

3. Taclo rhestr aros asesiadau DoLS er mwyn lleihau'r risg:

Bwriedir recriwtio dau Asesydd Budd Gorau newydd er mwyn lleihau'r ôl-groniad o asesiadau DoLS sydd angen eu cwblhau.

4. Datblygu Cynllun i addasu a gwella cartrefi preswyl y sir:

Bydd y Cyngor yn datblygu cynllun strategol i gynnal ac uwchraddio safonau ein cartrefi gofal preswyl, gan sicrhau amgylcheddau cynnes, diogel a pharchus i'r preswylwyr. Amlygir costau'r gwelliannau yn y Cynllun hwn ac bydd angen penderfynu ar beth sy'n ymarferol o ystyried yr hinsawdd ariannol.

Mae rhestr lawn o flaenoriaethau strategol ar gyfer y flwyddyn nesaf i'w gweld yn: [Gwynedd Ofalgar](#)

A large, faint, light blue graphic of a magnifying glass is centered in the background. The handle of the magnifying glass extends towards the bottom right corner. The lens is positioned over the text.

GWYBODAETH BELLACH

GWYBODAETH BELLACH

Archwiliadau gan Reoleiddwyr

Parhaodd y berthynas agos rhwng y Cyngor ac Arolygaeth Gofal Cymru (AGC), Estyn ac Swyddfa Archwilio Cymru drwy gydol 2024/25. Cynhaliwyd gweithdy blynyddol fel yr arfer gyda chynrychiolwyr o'r prif sefydliadau archwilio, gan gryfhau'r dull o adolygu ac asesu gwasanaethau'n barhaus.

Dros y flwyddyn ddiwethaf mae'r gwasanaethau cymdeithasol wedi bod yn destun sawl archwiliad:

AROLYGAETH GOFAL CYMRU

- Archwiliad Gwella - Gwasanaethau Oedolion**

Cynhaliwyd ymweliad ym mis Hydref 2024 i asesu'r cynnydd ers yr Arolygiad Gwerthuso Perfformiad yn 2022. Nodwyd bod gan y gwasanaeth dîm arwain profiadol a gweledigaeth glir, a bod gweithwyr yn teimlo eu bod yn cael eu cefnogi. Rhoddwyd canmolïaeth i fentrau fel yr Academi Gofal.

Fodd bynnag, erys pryderon ynghylch amseroedd aros am ofal a chymorth yn ogystal â diffyg cefnogaeth i ofalwyr di-dâl (**gweler tudalen 23**). Mewn rhai achosion, methodd y cofnodion â dangos bod pobl wedi derbyn gwybodaeth berthnasol nac wedi cael cynnig dewisiadau fel taliadau uniongyrchol. Mae gwelliannau eisoes ar waith yn y meysydd hyn.

Gweler yr adroddiad lawn yma: [Gwiriad Gwella: Gwasanaethau Oedolion Gwynedd](#)

- Gwasanaethau Gofal Cartref – Pobl Hŷn, Byw â Chymorth a Derwen**

Cafwyd adborth cadarnhaol gan unigolion a'u teuluoedd ynghylch safon y gofal a'r gefnogaeth a dderbyniwyd. Nodwyd fod perthnasoedd cryf wedi datblygu rhwng staff a'r bobl sy'n derbyn gwasanaeth, gyda'r ddarpariaeth yn ymateb i'w dymuniadau. Fodd bynnag, mae angen gwella crynhoi gwybodaeth mewn cynlluniau gofal personol a sicrhau cofnodion hyfforddiant cyflawn ar gyfer staff. Mae'r Gwasanaethau perthnasol yn gweithio ar hyn.

SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

- Archwiliad Gofal Cartref**

Canolbwyntiodd yr archwiliad ar agweddau ariannol a pherfformiad gwasanaethau gofal cartref a gomisiynwyd, gan nodi bod rhai darparwyr heb gyflawni'r gwasanaeth oedd wedi contractio yn llawn ac nad oedd problemau wedi'u datrys yn amserol. Roedd hyn wedi arwain at golli cyfleoedd i gefnogi mwy o bobl a lleihau'r amseroedd aros am ofal cartref.

Gweler yr adroddiad llawn ac ymateb y Cyngor iddo: [Pwyllgor Llywodraethu ag Archwilio \(Eitem 18\)](#)

Cyn yr adolygiad, adnabuwyd problemau mewn monitro contractau a gweinyddiaeth ariannol gyda diffyg cyfrifoldeb. Dechreuodd Gwasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor edrych ar y trefniadau, a rhoddwyd camau brys ar waith. Bellach, mae'r Bwrdd Prosiect yn mynd i'r afael â'r materion hyn mewn cydweithrediad â'r Adran Cyllid, gan sicrhau cysondeb a monitro systematig ar gyfer "oriau bloc". O ganlyniad gweler fod y rhestrau aros eisoes yn dechrau gostwng a disgwylir i hyn barhau yn 2025/26.

Gweler yr Adroddiad Archwilio Mewnol: [Pwyllgor Llywodraethu ag Archwilio \(Eitem 10\)](#)

Adolygiadau eraill

- Adolygiad Cyfoedion o Wasanaethau Cymdeithasol i Oedolion**

Yn ystod y flwyddyn, cynhaliwyd adolygiad o wasanaethau oedolion y Cyngor gan ddau arbenigwr **Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CILLC)**. Nod yr adolygiad oedd cynnig cymorth adeiladol, gan ganolbwyntio ar y lefel strategol yn hytrach na manylder gwasanaethau.

Canfu'r adolygiad fod Gwynedd yn ymrwymedig i gefnogi oedolion bregus ac yn dangos arweinyddiaeth gadarn i lywio'r newid, gyda'r gwaith ymchwil Llechen Lân yn derbyn canmoliaeth. Fodd bynnag, pwysleisiwyd yr angen i gyflymu gweithredu a datblygu cynlluniau gweithredu clir gyda thargedau ac amserlenni penodol. Awgrymwyd hefyd fod angen strategaeth gomisiynu cadarn, a chryfhau'r cydweithio rhwng y gwasanaethau cymdeithasol, yr Adran Gyllid, y Bwrdd Iechyd, y sector gwirfoddol a'r trydydd sector.

Yn ogystal, amlygwyd anawsterau hanesyddol o ran cynnal gwasanaethau o fewn y gyllideb, gan godi pryderon am gynaliadwyedd ariannol hirdymor. Ar lefel gorfforaethol, comisiynwyd **CIPFA (Sefydliad Siartredig Cyllid a Chyfrifeg Cyhoeddus)** hefyd i gynnal adolygiad annibynnol o sefyllfa ariannol y Cyngor fel rhan o'i ymateb strategol i sicrhau cynaliadwyedd tymor canolig a hir.

- Adolygiad Ymarfer Plant Estynedig (CPR)**

Yn dilyn cwblhau'r broses droseddol mewn perthynas â chyn-brifathro Ysgol Friars, comisiynwyd Adolygiad Ymarfer Plant Estynedig gan Fwrdd Diogelu Plant Gogledd Cymru. Dechreuodd y broses adolygu ym mis Awst 2024.

Arweinir yr adolygiad gan Jan Pickles OBE fel cadeirydd annibynnol, ochr yn ochr â dau adolygwr sydd â phrofiad sylweddol ym maes addysg ac amddiffyn plant. Mae'r tîm yn gwbl annibynnol, heb unrhyw gysylltiad proffesiynol nac ymarferol â'r sefydliadau lleol a fu'n gysylltiedig â'r achos. Rhagwelir y bydd yr adroddiad terfynol yn cael ei gyhoeddi ym mis Medi 2025. Bydd y Cyngor yn ymateb i bob un o'r argymhellion a daw yn ei sgil. Gweler y Cylch Gorchwyl yma: **Cylch Gorchwyl**

Cwynion a sylwadau

Er bod y Gwasanaethau yn ymdrechu'n gyson i ddarparu gofal o'r safon uchaf bosib, mae'n anochel y bydd achlysuron lle mae pethau'n mynd o'i le. Mae'r drefn gwynion statudol yn cynnig ffordd ffurfiol i unigolion leisio pryderon, gan alluogi'r Adrannau i ddysgu gwersi ac osgoi ailadrodd camgymeriadau.

Yn ystod 2024/25, derbyniwyd cyfanswm o 28 o gwynion ffurfiol a aeth drwy Gam 1 o'r Drefn Gwyno. Yn galonogol, dim ond 3 cwyn symudodd ymlaen i Gam 2 (o'i gymharu â 6 cwyn yn 2023/24), ac ni chafodd unrhyw gwyn ei gyfeirio at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Adlewyrcha hyn y dull rhagweithiol o fynd i'r afael â phryderon yn gynnar ac yn effeithiol, gan gynnwys cydweithio agos rhwng y Swyddogion Gofal Cwsmer, timau gwasanaeth, rheolwyr a'r Gwasanaeth Cyfreithiol.

	Cwyn Ffurfiol Cam 1	Cwyn Cam 2	Cwyn Corfforaethol	Ombwdsman
Oedolion	16	0	7	0
Plant	22	3	-	0

GWYBODAETH BELLACH

Thema neu batrymau cwynion

O ran themâu'r cwynion a dderbyniwyd eleni, nodwyd gostyngiad sylweddol yn nifer y cwynion mewn maes a oedd wedi bod yn destun pryder amlwg yn y gorffennol - sef pryderon ynghylch diffyg darpariaeth oriau gofal cartref. Derbyniwyd dau gŵyn yn ymwneud â'r maes hwn yn unig eleni, o'i gymharu â lefelau uwch mewn blynyddoedd blaenorol.

Oherwydd natur gwaith yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd, yn anffodus mae tensiwn neu wrthdaro gyda theuluoedd yn anochel ar adegau. Mae rhaid i Weithwyr Cymdeithasol wneud penderfyniadau anodd iawn, ac nid yw teuluoedd yn hapus bob amser. Mae'r Adran yn deall ac yn derbyn y gall teuluoedd fod yn anfodlon sydd yn arwain atynt i wneud cwyn ffurfiol. Yn anffodus mae achosion lle mae'r Adran yn gorfod defnyddio'r gweithdrefn "Achwynydd Blinderus" gyda rhai unigolion yn ymddwyn mewn ffordd gynyddol ymosodol neu fygythiol, gydag ambell achos lle bu rhaid galw ar y Gwasanaeth Iechyd a Diogelwch er mwyn gwarchod aelodau staff. Nid yw hyn yn dderbyniol nac yn deg ar unigolion.

Nid yw'r Adrannau wedi adnabod unrhyw dueddiadau newydd penodol yn ystod 2024/25, ond mae'r gwaith o fonitro'r mathau o gwynion a dderbynnir yn parhau fel rhan o'r broses o wella'n barhaus.

Mae'r broses o ddysgu gwersi yn ganolog i'r drefn gwynion, gyda phob achos yn cael ei adolygu gan y Timau Rheoli Adrannol i sicrhau bod camau priodol yn cael eu cymryd yn amserol. Un wers allweddol yw pwysigrwydd cyfathrebu eglur a thrylwyr gyda defnyddwyr gwasanaeth a'u teuluoedd, yn ogystal â sicrhau bod staff yn deall y Drefn Gwynion a'u cyfrifoldebau o'i mewn

Bydd yr Adroddiad Cwynion Blynyddol llawn yn cael ei gyflwyno gerbron y Pwyllgor Craffu Gofal ym mis Medi 2025 ac ar gael i'r cyhoedd drwy wefan y Cyngor, fel rhan o'n hymrwymiad i dryloywder ac atebolrwydd. Gweler yr adroddiad cwynion llawn yma: [Adroddiad Blynyddol Cwynion](#)

Dolenni gwybodaeth pellach

Mae'r adran olaf hon yn rhestru lleoedd i gael mwy o wybodaeth am rai o'r pethau y sonnir amdany'n nhw yn yr adroddiad hwn.

- [Cynllun Cyngor Gwynedd 2023-28](#)
- [Adroddiad Perfformiad Cyngor Gwynedd](#)
- [Trefn gwynion a chanmolïaeth](#)
- [Partneriaeth Diogelwch Cymunedol Gwynedd a Môn](#)
- [Pwyllgor Craffu Gofal](#)
- [Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru](#)
- [Asesiad o Anghenion Poblogaeth Gogledd Cymru](#)
- [Cynllun Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn](#)
- [Arolygaeth Gofal Cymru](#)
- [Dewis Cymru](#)
- [Helpu'n Hun](#)